

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2—0
posamezna številka po 20 h.

Za reklame in tice, pojasnila, p. slana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat . . . 12 "
trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 14. januarja 1916.

Naznanilo.

V zadnji letošnji številki pedagoškega in znanstvenega lista »Popotnik« smo podali izjavo, da so nas prisilile razmere, da prekinemo izhajanje »Popotnika« za nedoločen čas.

Ta naš ukrep je neprijetno zadel napredno učiteljstvo. Od mnogih strani se nam je izrazila občna želja, da tega nikakor ne smemo storiti, temveč napeti vse sile in vse storiti, da izhajanje lista ne preneha in da naj vzdržimo edino slovesko pedagoško revijo. Upoštevali smo to izraženo željo in upravičeno zahtevo slovenskega učiteljstva ter pričeli posvetovanja in pogajanja, da bi »Popotnik« stopil po novem letu v XXXVII. leto svojega obstanka.

Na zavednem učiteljstvu je sedaj, da vzdrži »Popotnika!« Ako mu ostanejo zvesti vsi dosedanj naročniki in mu pride še novih naročnikov, ako se z vso vneto zavzemajo zanj Zavezina društva in ako zlasti pristopijo v krog naročnikov slovenske učiteljice, ki stoje večinoma brezbržno ob strani, potem nam bo mogoče po novem letu nadaljevati izdajanje lista, četudi ne redno vsak mesec, vendar pa v dosednji obliki in po dosednjem programu.

Vodstvo Zaveze.

LISTEK

„Zvonček“.

Z 12. številko t. l. je naš mladinski ilustrirani list zaključil svoj šestnajsti letnik. Uredništvo in upravništvo pišeta ob sklepu tega letnika tako:

Vojna, kakršne ne pomni zgodovina in ki se dotika s svojo strahotno silo nekaterih slovenskih naših krajev v solčni Goriški, je začrtala svoje sledove tudi v naš mirni »Zvonček«, četudi je njegova naloga, da služi le duševnemu razvoju in napredku slovenske mladine.

Ni bilo mogoče, da bi se samo mi odtegnili silovitim dogodkom, ki se tam na bojnih poljanah odigravajo ter odločujejo bodočnost, moč in slavo ljubljene domovine! Naša dobra mladina z vsem srcem in z vsako mislijo opazuje te dogodke.

Saj skoro ni slovenske rodovine, ki bi vanjo ne planili valovi te mogočne borbe. V vrstah naših junaških bojevnikov stoje tudi naši očetje, bratje, sinovi, sorodniki, sosedje, učitelji... Izmed stotisočev se odraža njih junaštvo: prvi so med prvimi tako naši poveljniki, naši častniki in naši preprosti vojaki!

Koliko je število njih, ki jih ne vidimo nikoli več! Darovali so svoji domovini to, kar so imeli najdražjega: svoje življenje! V naših srcih so globoke rane, ki jih more

III. vojno posojilo.

Dalje so podpisali za III. vojno posojilo: Učiteljski zbor slovenske mestne šole v Rojanu 300 K; Neimenovanec 25 K; na ljubljanskih ljudskih šolah učiteljstvo in šolska mladina, oziroma nje starši 238.573 kron 69 vin.; učiteljski zbor c. kr. rudniške dekliške šole v Idriji 1800 K; Neimenovanec 25 K; skupaj 240.723 K 69 vin. — Zadnjič smo izkazali 23.325 K. — Skupaj po slovenskem učiteljstvu glasom zadnjega in današnjega izkaza podpisanih in nabranih 264.048 K 69 vin.

Ob sklepu letošnjega leta, ki je bilo tudi za nas pravo vojno leto, pozivljamo vse tovariše in tovarišice, naj nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu, potem se nam ni bati, da ne bi mogli svojega glasila izdajati še naprej. Koliko bi nam bilo pomagano, ako bi storilo svojo dolžnost tistih 364 naročnikov, ki doslej še niso poravnali naročnine! Njih prva naloga bodi, da store tudi nam nasproti svojo obveznost! — Vse slovensko učiteljstvo je v preteklem letu izvrševalo svoje dolžnosti do domovine v polni meri. Temu dokaz je naš list, ki govori na vsaki strani glasno besedo o našem domoljubnem delovanju. — Pozabiti pa ne smemo sebe! Zato velja naš klic vsem, proseč jih, naj podpirajo »Učit. Tov.« materialno in moralno, naj mu pridobivajo novih naročnikov, da nadomestimo izgube, ki nam jih je povzročila vojna! Mi bomo služili dobri stvari z isto vneto in vztrajnostjo, kakor smo to delali doslej. Korakajmo skupno v sedanjem viharnem času v lepšo, srečnejšo bodočnost, zanašajoč se na svojo požrtvovalno moč in upajoč v povračilo vsega zla, vseh žrtev in naporov od pravičnosti in nepristranosti bodočih dni! — Pojdite takoj vsi na delo za svoje glasilce! Ta poziv pišemo posebno na naslov naših učiteljskih društev, ki morajo z vsemi sredstvi delati na to, da ohranimo svoj list!

hladiti samo zavest in upanje, da niso umrli zaman, ampak da je njihova kri kakor seme, ki požene iz njega lepša doba narodu in domovini!

Ako vsi na ta način duševno živimo sredi bojne vihere, je jasno, da mora odmevati trepet in bolelost, tešilo in nada tudi iz našega lista. Tako ostane »Zvonček« še pozni rodovom priča, kako je slovenska mladina živela, delala in čutila v dobi te vojne.

Ta letnik zaključujemo z iskreno željo, da bi se nam v prihodnjem letu bolje godilo. S svoje strani hočemo skrbeti za list s tisto vestnostjo in požrtvovalnostjo, kakor smo to delali doslej. Kličemo pa na pomoč vso slovensko javnost: naj nam ostanejo vsi prijatelji zvesti, vsak pa naj nam pridobi po enega novega naročnika!

Tudi mi nujno prosimo vse svoje prijatelje, naj ne prezro navedene zaključne prošnje! Lansko in letošnje vojno leto nista ostala brez vpliva, ki se pozna na prevelikem skrčenju števila »Zvončkovih« naročnikov. Okrajni šolski sveti v Gorici, Tolminu in Sežani so prejšnja leta naročili »Zvonček« skupno za šole v svojem okraju. To naročilo je sedaj odpadlo zaradi vojnih dogodkov, ki ob njih trpe zlasti imenovani okraj in njih šole. Iz tega vzroka je narastel odpadek na 256 naročnikov, kar znači vsoto 1280 K. To je naravnost ogromna vsota pri tako majhnem

Vsak naj takoj z Novim letom plača naročnino! Tako najhitreje in najlažje prebota ta strošek. Imel bo zavest, da je storil v Novem letu najprej to, kar je bil dolžan storiti v korist svoji organizaciji! Opozorjamo vse na listnico upravništva v današnji številki!

Vojna.

JUNAKOV GROB.

RAJKO NOVAK.

Od dotičnega polkovnega poveljstva je došla žalostna vest, da je dne 7. oktobra t. l. padel in bil pokopan na ruskem bojišču kadet v rezervi tovariš Rajko Novak, c. kr. učitelj na rudniški deški ljudski šoli v Idriji, star komaj 28 let. — Bridka vest o njegovi smrti je vse mnogostevilne pokojnikove prijatelje, posebno pa ubogo njegovo mater, najgloblje pretresla. — Padli slovenski junak je bil tih in skromen mož, ki je z neumorno pridnostjo, vestnostjo in požrtvovalnostjo služil svojem poklicu. Bil je učitelj v pravem pomenu te besede. Ves svoj svobodni čas je uporabljal v to, da se je seznanjal z modernimi pridobitvami na pedagoškem in znanstvenem polju. Bil je vsestransko izobražen, in zanimivo se je bilo z njim razgovarjati o kateremkoli vprašanju in predmetu. — Živalno se je zanimal za delovanje svojih stanovskih organizacij in se redno in z zanimanjem udeleževal učiteljskih zborovanj. S skromnimi svojimi dohodki si je napravil lepo znanstveno knjižnico. Ukvarjal se je tudi z glasbo in je ob raznih narodnih in dobredelnih priredbah v Idriji vedno z navdušenjem sodeloval. Bil je idealen, plemenit slovenski učitelj po mišljenju in delovanju. — Z vso vneto je opravljal ne-

kaj let tudi posel poverjenika Slovenske Šolske Maticе. V šoli in zunaj nje je bil vedno in povsod mož na svojem mestu — našemu stanu je bil v ponos! Škoda je ljubega in zvestega tovariša ter izbornege slovenskega učitelja, ki je res iz ljubezni služil svojem stanu, dasi mu tudi v Idriji težavna pot dela in odgovornosti ni posuta s cvetjem! Vsa službena oblika je bila malo vabljiva, a našega Rajka je vnelo in dvigalo jedro — bistvo in smoter! — Pokojni tovariš Novak je bil brat ljubljanskega odvetnika, dež. poslanca in člana dež. šol. sveta dr. Frana Novaka. Sestri njegovi Franja in Leopoldina sta učiteljici. — Vsem tem naše iskreno sočuvstvovanje!

Bodi vrlému slovenskemu učitelju-junaku, ki se ne bo mogel veseliti bodoče sreče ljubljene naroda in svojega stanu, najlepši spomin ohranjen v naših srcih!

JULIJAN GERDOL.

Iz Rocola pri Trstu poročajo: Prebrida izguba, ki je zopet zadela podružnico C. M. D. v Rocolu po smrti njenega podpredsednika tovariša Julijana Gerdola, mestnega učitelja in kadeta v rezervi, je nenadomestljiva. V šestih dneh je podlegel ranam, ki jih je dobil na italijanskem bojišču. Kot součenec za domovino padlega učitelja in predsednika rocolske C. M. D. tovariša Merška je bil tudi njega vreden sovrstnik v narodnem delu. Koliko je v Rocolu zadnje čase delal, vedo le domačini. Dasiravno še mlad, je bil neutrudljiv in imel je veliko veselje do narodnega dela, a posebno pa še do naše podružnice. S kakšnim veseljem je pred par meseci sporočil tukajšnji podružnici svoje povišanje v kadeta ter je v isti namen poslal 10 K. Zanimal in trudil se je tudi za naš otroški vrtec in kjer se mu je

listu z malenkostno naročnino letnih 5 K. Ako ne dobimo za ta odpadek nadomestila, potem je obstanek »Zvončka« v resni nevarnosti!

Da se to prepreči, morajo poskrbeti prijatelji našega lepega »Zvončka«. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi vojni, ki je že dovolj žrtev zahtevala od nas, žrtvovali še list slovenske mladine!

Zato pa kličemo vsem in vsakemu, naj gre takoj na delo in naj nabira »Zvončku« novih naročnikov, da dosežemo vsaj prejšnje njih število in ohranimo slovenski mladinski list, ki je bil zanjo ustanovljen!

Ivo Trošt.

Že v predzadnji številki smo sporočili, da je tovariš in slovenski pisatelj Ivo Trošt dne 6. t. m. praznoval petdesetletnico svojega rojstva.

Tega Troštovega jubileja se je spomnil tudi »Slovenski Narod«, ki mu je posvetil te vrstice: »V Tomišlju pri Igu poleg Ljubljane službuje na tamkajšnji dvo-razrednici tih in skromen mož — Ivo Trošt, ki je njega ime v našem leporelovu dobro znano. Rojen je bil dne 6. decembra 1865 v slikoviti vasi Orešju poleg Cola na Vipavskem. Učiteljske je dovršil v Kopru. Njegov ravnatelj Revelante ga je hotel obdržati v svoji bližini,

a mladega učitelja je gnalo srce domov na Kranjsko. Dobil je službo na novi šoli na Ustju na Vipavskem, odkoder pa ga je kmalu dvignil duh tedanjega časa — za kazen seveda — na Razdrto pod Nanosom. V krogu naprednih vaščanov si je pridobil kmalu ugled in vpliv, posebno so simpatičnega učitelja cenili v odlični rodovini Garzarolijevi. Naposled ga je vrgla usoda v Tomišelj pod Krimom, kjer deluje še danes v šoli in izven nje z odličnimi uspehi. — Iva Trošta smemo šteti med najplodovitejše pripovedovalce. Njegove povesti in feljtoni so priobčevali »Ljubljanski Zvon«, »Dom in Svet« (pod uredništvom pok. dr. Franca Lampeta), »Slov. Narod«, »Učit. Tovarish«, »Edinost« in morda še kak drugi list. Iz prej mirnega, vestnega opisovalca realista se je razvil šaljivec in satirik, kar je ostal do današnjega dne. Škoda samo — saj je slovenski učitelj! — da so ga trle gmotne skrbi po eni strani, po drugi strani pa ga je vedno oviralo šibko zdravje, da se ni dosegel mogel popolnoma razviti, kar bi bilo ob drugačnih razmerah in ob odličnih njegovih pisateljskih zmožnostih v korist in čast naši leposlovni knjigi! — Največ zaslug pa si je pridobil ljubeznivi pripovedovalec Ivo Trošt za razvoj in obogatitev naše mladinske literature. Glavno njegovo torišče je »Zvonček«, a tudi samostojna dela je napisal za mladino; n. pr. »Dobrota in hvaležnost«, »V srca globini«, »Moja setev«. Troštovo ime je med slovensko mladino med najpopularnejšimi

le nudila prilika, je deloval zanj. Pa tudi kot družabnik je bil ljub vsem, in vsi smo si ga želeli v družbo. — Po dveletnem vsestranskem delovanju, dragi Julijan, so nastopili za nas hudi časi. — Pozvan si bil z mnogimi drugimi svojimi sovrstniki v vojno službo. Po šestnajstmesečnem službovanju si bil odbran, da braniš kraje, ki nam jih hoče iztrgati zavratni sovražnik. A usoda Ti je bila nemila. Podlegel si ranam, dobljenim po kletem sovražniku. Na smrtni postelji si bil povišan v praporščaka, a te časti nisi dolgo užival. Tvoji dobri starši so poskrbeli, da počivaš v domači zemlji, v kraju, ki Ti je bil tako ljub. Kaj si nam bil in kaj smo s Teboj izgubili, priča pogreb, ki je vključ neugodnemu vremenu uspel najsijajneje. Spremil smo Te k večnemu počitku vsi, da, lahko rečem: brez izjeme vsi prijatelji in znanci sploh. Ob tej priliki gre v prvi vrsti posebna zahvala katinarski šoli, kjer si bil nameščen, ki je poskrbela vse, kar je bilo v njeni moči. Kaj častno je bila zastopana svetoivanska slovenska šola in po deputaciji škedenjska in barkovljanska. Častno spremstvo si imel, predragi Julijan, tudi od tamkajšnjega vojaškega oddelka in odnotne c. kr. finančne straže. Ob pretresujočem nagrobnem govoru voditelja katinarske šole, tovariša Cirila Valentiča, se je zasolžilo marsikatero oko.

Počivaj sladko, vrlji slovenski učiteljski junak, v dragi zemlji domači! V naših srcih živíš naprej!

SREČKO VILFAN.

Zdrav brez primere, poln življenja in idealov — tak je stal tudi na bojnem polju! Pa se je razletelo orožje pekla in je hipoma uničilo to mlado, lepo, cvetoče življenje! Dne 10. t. m. je ob 10. dopoldne padel na Doberdovski planoti praporščak Srečko Vilfan, učitelj v Knežaku na Notranjskem, star komaj 22 let! Odlikoval se je večkrat v ljutih bojih pri Sv. Martinu, pri Sv. Mihaelu in na Griževem brdu, zakar je dobil v odlikovanje srebrno svetinjo. Krasila je prsi res mlademu junaku! A sedaj ga ni več! — Dne 17. julija t. l. nam je pisal, da je padel njegov stanovski in vojaški tovariš Bravničar, a se je pozneje izkazalo, da ga je le zasula granata, potem so ga pa Lah ujeli. In kaka tragika! Tovariša Vilfana ni zasula, njega je ubila! Zdrav brez primere, poln idealov in življenja — tak je stal tudi v svojem civilnem poklicu. Mlad je bil — učiteljske je dovršil šele leta 1913. A v njem je tičal talent pravega slovenskega učitelja, ki bi vse, kar je bilo lepega, dobrega, plemenitega v njem, daroval svojemu narodu, ki ga je ljubil z vsem plamenom svoje duše! In z zvestobo! A sedaj je vse uničeno: vrelec žive vode, vode življenja, je usahnil... Kolika tragika, ko nas je vsak dan manj!...

Bodi ti, slovenski učiteljski junak, ki si v cvetu let umrl za dom in cesarja, nemisljiv spomin med nami!

BREZ GROBA.

Služba pri novi stotniji je bila tako razdeljena, da polovice svojih ljudi nisem

imeli. To pa tudi Trošt zasluži, saj deluje za blagor slovenske mladine že polnih trideset let — deluje iz ljubezni in z ljubeznijo! — Ob petdesetletnici rojstva tudi mi zaslužnemu kulturnemu delavcu Ivu Troštu iskreno čestitamo, želeč, da mu delo in trud vsaj v bodočnosti, v drugem petdesetletju, doneseta tisto priznanje in plačilo, ki mu po pravici gre! Na mnoga leta!

»Zvonček« se je spomnil petdesetletnice svojega najmarljivejšega sodelavca s tem, da je priobčil v 12. številki Troštov životopis s pisateljevo podobo, mi pa svojemu zvestemu sodelavcu tudi danes iskreno čestitamo! Naj deluje še dolgo vrsto let — toda v ugodnejših razmerah! — na čast in korist našega lep-slovja!

Čestitka, ki jo je Ivu Troštu poslal tovariš Janko Leban, se glasi:

Petdesetletnico slaviš, pred nami vzornik mož stojiš; kot trudoljubna ti čebela nikdar se nisi strašil dela! Mladini ljubi na oltar položil mnog si knjižni dar. Zato mladina te spoštuje in ljubi te in obožuje. Bog živi te, prijatelj Ivo, še delaj nam neutrudljivo, še z »Zvončkom« nam lepo pozvanjaj in deci lepih rož poklanjaj!

poznal drugače nego po imenu. Čez dan so ostali v skalah na straži, drugo polovico pa sem odvedel, preden se je zdanilo, v nekaj sto korakov oddaljeni gozdček, kjer smo ostali do mraka. To preseljevanje je bilo vedno združeno z nevarnostjo, da nas ne zaloti sovražnik, ki je imel z visokega grebena ves teren v pogledu. Treba je bilo dobro paziti na najugodnejši čas. Zlasti nerodno je bilo v mesečini, če je bilo jasno nebo. Tu ni bilo skoro nobenega prehoda iz dneva v noč, še skoro somraka ne. Največkrat so bili ljudje poleg puške in odej obloženi s težkimi koli, ki so jih potrebovali za izdelovanje trdnih kritij. Še v poznem mraku se je videla taka figura jako daleč, nikar v mesečini. Treba je bilo kar najprevidnejše meriti korake, da se niso izprožali kameni pod okovanimi črevlji, nihče se ni smel oglasiti ali zaropotati z gorsko palico. Hvala Bogu, vedno je šlo po sreči. Istočasno z nami so prinesli od zgóraj gorko menažo in kavo. Takrat so prilezli še drugi iz dnevnih skrivališč v bližini kotlov, urno so použili vsi jed in se potem tiho razšli na odločena jim mesta. Začela se je nočna služba.

Kaj bi pravil, dolge ure so se vrstile! Mnogokrat se ni hotel čas niti za vruga premakniti, zlasti kadar je bilo vse mirno po bojišču. Kdor ni bil na predstraži, je tipal v temi za kameni, da si je izpopolnil branik, in ko se mu je zdelo dela zadosti, se je zavil v odejo, vzdignil ovratnik sukne in sedel poleg puške, roke ugreznjene v rokave. Rezke sape so pihale po polnoči. Tako sem jih obiskoval od ure do ure, da mi niso pospali. Naporno plezanje v temi po skalovju. Ogaben posel, ampak dolžnost! Koliko kletev sem pustil tam na skalah, Bog jim daj odpuščenja, od samega trpljenja in jada so planile iz ust.

Na desnem krilu je bilo par mož, ki so me že v prvem večeru zaskrbeli. Razgled po globokem žlebu so imeli, ali njih življenje je bilo v vedni nevarnosti. Zgoraj nad njimi, jako visoko v skalah, je stala kamenita lavina, ki je bila pripravljena za slučaj, da bi se sovražnik zagnal preko žleba proti našim postojankam. Kako noč je že zdrknil od te lavine velik kamen in se s strašnim hruščem pognal preko skal v žleb ter besnel z nebrzdano silo proti dolini. Ubogi človek, če ga je dosegel, niti mati bi ga ne bila več spoznala... Treba je bilo te ogrožene ljudi takoj umakniti. Odkazal sem jim nova mesta in še tisto noč so si pričeli graditi nove branike.

Tam, kjer se je zdaj črta upognila, je bil postavljen mlad fant. Povedal mi je, da se piše za Kržiča, druge besede nisem čul nikdar od njega. Kakor sem mu ukazal, tako je šel na delo vsakokrat tiho, brez obotavljanja — pravi vojak. Tudi on je ostal čez dan v skalah, zato ga nisem poznal v obraz.

Ko sem jim določil prostor in delo, sem se zopet kobilil v temi po skalah nizzdol do svojega kritja. Morda še nisem sedel, ko je Kržič že — izdihnil. Ni bilo dolgo, ko mi je prišel desetnik povedat to presenetljivo vest. Z roba neke navpične skale je hotel ubogi fant odtrgati kamen, ali takrat se mu je drugi odlučil, ki je stal na njem, izgubil je ravnatežje in omahnil v globoki žleb. Nobenega glasu ni dal od sebe, nekaj se je kotalilo s kamenom

vred precej daleč in se potem ustavilo, kamen pa je divjal v dolino, kakor da ga je gnala slaba vest.

Drugi dan sem videl Kržiča z daljnogledom. Ogromna skala ga je prestregla. Vsa razbita, krvava glava mu je visela ne-gibno preko skale, udje zverženi.

Ubit! —

Nihče ni mogel do njega, zakaj tam je »prepad mrtvih«. Tako leži še danes tam — brez groba. Skoro slehni dan sem ga šel gledat z daljnogledom. Zmerom na istem mestu, v isti leži. Dež mu je opral obraz, sneg ga je bil že odel za nekaj dni, pa ga je pregnalo solnce. In so prišli črni gavrani od vzhoda, obleteli v višinah to pohlepno skalovje, pa so se spustili v dno drug za drugim in so kluvali na razparjenem človeškem mesu, dokler jih ni pregnala svinčenka človeka, ki se mu je studilo gledati to gnusno delo...

Siromak! — Moj učenec je bil pred mnogimi leti. Drugim je to razodel, ker me je še dobro poznal — meni se ni dal spoznati. Skromen fant je bil vedno marljiv in vesten. Dobro se ga še domisljam. Nikdar ni bil vsiljiv, delo je opravil, pa je bilo. Tak je bil že kot šolar in tak je ostal. Kakšna usoda ga je doletela! —

Učenec moj, dosegel si mir, morda ni več daleč do — snidenja? —

Jugozapadno bojišče, v decembru 1915

Vilko Mazi.

REKONSTRUKCIJA AVSTRIJSKEGA KABINETA.

»Berliner Tageblatt« poroča o rekonstrukciji avstrijskega kabineta sledeče: Imenovanje princa Hohenlohe-Schillingsfürsta za notranjega ministra je bilo izvršeno najbrže iz čisto notranjepolitiških motivov, ki imajo svojo utemeljitev v rekonstrukciji političkih sil, nastali zaradi vojne. Princ Hohenlohe, brat avstrijskega poslanika na dunajskem dvoru, se je obnesel posebno kot namestnik v Trstu in uživa v diplomatskih krogih glas moza trdnega značaja in neutrudljive delavnosti. Velikega pomena na zunaj je imenovanje obeh ministrov za finance in trgovino. Ta dva, oba strokovnjaka, sta nepoporečno sposobna, da pripravljata rešitev velikih gospodarskih vprašanj, ki so nastala v zvezi z vojno in sklepom miru. Zato garantira njiju osebnost. Finančni minister Leth je avanziral od poštno-hranilniškega uradnika končno za guvernerja istega urada. Njegovemu organizacijskemu talentu se ima zahvaliti avstrijska poštna hranilnica za veliki procvit, pod njegovim vodstvom je postala poštna hranilnica eden najmočnejših avstrijskih finančnih zavodov in je sedaj glavna opora finančne sile Avstrije. Velike so zlasti zasluge, ki si jih je pridobil novi finančni minister pri podpisovanju avstrijskih vojnih posojil. Finančni minister Leth je zlasti odličen poznavalec finančnih odnošajev med Avstrijo in Nemčijo. Trgovinski minister Spitzmüller je naredil istotako karijero kot uradnik. Bil je poprej ravnatelj finančnega deželnega ravnateljstva na Dunaju, pozneje pa je postal ravnatelj Kreditnega

Učenec se uvede v jezik in se nauči tudi slovnice, ne da bi mu bilo treba mučiti se s celimi kopami pravil in izjem, ki utrudijo otroka celo pri pouku v materinem jeziku. Govori takoj spočetka jezikovno pravilno, pa ne zaradi tega, ker se je morda naučil na pamet gotovih pravil, ampak zaradi tega, ker ga vodi že jezikovni čut. In za vajo tega čuta dobi učitelj že dovolj časa s tem, da mu po tej knjigi ni treba uporabljati prestav nalašč za to pripravljenih stavkov in izgubljati učnega časa. Med poukom govori z učenci nemško, in velika izber vaj pripomore k lahkosti pouka, a temu uspehu se pridruži še čut veselja in mu postane tako učenje jezika — zabava. Učenec rad uporablja predelano snov ob vsaki priliki, ker se čuti sigurnega, in vaja napravi tudi v tem pogledu mojstra.

Jako koristen in praktičen pripomoček za uporabo omenjene vadnice je slovenski besednjak tovariša A. Rapeta, učitelja v Ljubljani. Vsak imenovanih treh zvezkov se ozko oklepa vadnice in prinaša prestavo vseh nastopajočih nemških besed, najprej urejene po posameznih vajah in nato še enkrat sestavljene v abecednem redu.

Naročajte in širite »Učiteljskega Tovariša«!

Kako se nauče naši učenci hitro in temeljito nemščine.

Način prevajanja kakor ga uporabljajo po šolah, privede učenca po dolgem času in težavnem delu do tega, da prode v duh tujega jezika, ne pa do tja, da bi učenec mogel ta jezik tudi resnično govoriti. Ta način pouka ima sicer idealno, ne pa tudi praktične vrednosti.

Da po možnosti odpomore temu nedostatku, je sestavil na polju jezikovnega pouka zaslužni dr. K. Tumlirz svojo »Nemško jezikovno vadnico za nenemške šole«.

V tej vadnici vidimo vse psihološke zakone, ki se po njih nauči otrok svojega materinega jezika, ali odrasli naseljenec tujega jezika.

Predstavam, pridobljenim potom ponazorovanju, se pridruži beseda. Nastane zveza — »slika — beseda«. Če sliši otrok besedo, se mu takoj zbuji v duhu slika in nasprotno za vsako misel se takoj porodi nehote dotična beseda.

Posebno v prvem zvezku svojega dela govori dr. Tumlirz mojstrsko »jezik slik« in posreduje umevanje učne snovi, ne da bi mu bilo vedno treba uporabljati materin jezik in se posluževati prevajanja. Učenci se uče takoj po prvi stopnji nemško govoriti.

zavoda. Poleg odličnega poznanja nemške in avstrijske industrije je na glasu kot izborni upraven uradnik. Vstop teh dveh ministrov pomenja torej nedvomno pomlajenje in ojačenje Stürgkhovega kabineta.

ŽENSKO DELO.

Korespondenčni urad piše: Kakor doznavamo, namerava armadno vodstvo pridobiti ženske za industrialna in druga dela v znatno večjem obsegu kot pa doslej. Armada bi imela tako znatne koristi. Predvsem bi tvornice, ki delajo za obrambno silo, mogle po nastavljenju številnih ženskih delavcev izgotavljati še veliko več. Marsikatera potrebščina armade bi se mogla izgotavljati bolje in hitreje. In — kar je za skupni vojni uspeh, pa tudi za našo gospodarsko bodočnost velikega pomena — tudi našim zaveznikom bi bili potem v naši industriji odprti bogatejši viri za njihove potrebe. Nadalje bi bilo po pritegnitvi ženskega elementa znatno število za vojno sposobnih in vojaški izvežbanih moških prostih za službo na fronti. Fronta pa je torišče vsakega za orožje sposobnega moža. Vsak posameznik bi moral stremeti, da dospe tjakaj. — Samo ob sebi umljivo je, da naj bi delavka ne nadomestila samo preprostega delavca, temveč naj bi tudi na mesto marsikateroga industrijskega uradnika stopila inteligentna ženska, s čimer bi dobila armada veliko častnikov. To pa v ostalem ne velja samo za industrijo, temveč tudi za veliko drugih poklicev, v katerih je danes navezan na pisalno mizo še marsikateri za vojno navdušeni in za vojno službo sposobni mlajši moški, dasiravno bi pametno dekletko tekom vojne lahko opravljalo njegovo službo. — Ta vojna je pač pokazala, kako uporabna je žena v praktičnem življenju. Kamor so stavili žensko, povsod je dobro opravljala svoje delo. Da more v teh težkih časih nadomestovati moža v zaledju v marsikaterem poklicu, dokazuje marsikatera ženska dan za dnem, in takih žensk bo od dne do dne več. Danes niso samo izprevodnice v tramvajski službi itd., temveč delajo vrle ženske tudi v kovinskih obratih na mestih, ki so se smatrala prej izključno za torišče moških. Moški tovariši pa s spoštovanjem zro na te vrle delavke. Da, marsikje se je celo razveljavila iz tega skupnega dela neka razveseljiva vrsta tekmovanja. — Brez dvoma: ženska, ki dela za armado, je vojak zaledja! — Da postane popolnoma to, se morajo ženska društva in posvetovalnice organizirati enotno in pridobiti tvornice in druge delavnice za poizkus pomnoženega nameščanja žensk. — Marsikatera mati, ki ima dopoldne opraviti s svojo dečo, bi mogla popoldne, ko ve, da ima svojo družino pod dobrim nadzorstvom pri sorodnikih ali v otroških vrtcih itd., opravljati industrijska ali kaka druga podnevna dela in si tako izboljšati svoje življenje. — Kake posledice bi imela mobilizacija žensk v bodočem miru? — Izpodrinjenje moških? Gotovo ne! Pripravljani moramo biti na porast gospodarskega življenja z industrializacijo; žene v sedanjem vojnem času bi se uspešno pripravile na to. Da bo veliko delavk nadomestovalo padle in invalidne moške, je pač razumljivo. Umrlega junaka nadomestuje njegova žena, njegova hči, ki bosta tako tudi najbolje preskrbljeni. Veliko žensk pa se bo po končani vojni zopet vrnilo na kmete, v kuhinjo itd., in ne bodo torej odvzela mest moškim, pač pa bodo boljše ljudje ko prej, ženske, ki bodo s ponosom govorile o sebi: »Tudi jaz sem pripomogla do velike zmage!« — Pričakovati je, da bodo namen te akcije, ki zasleduje tudi socialne smotre, podpirali vsi krogi. Oblast, tovarniška vodstva, društva in ne med zadnjimi občine, morejo s pojasnili, pobudo, pripomočjo, propagando itd. storiti v tem pogledu domovini usluge, ki se ne morejo ceniti dovolj visoko. Osebni oziri morajo stopiti v ozadje, kjer gre za velike smotre. — Kakor nam je znano, vojno ministristvo, prav ceneč domoljubno sodelovanje, vedno rado sprejema morebitne predloge. Glede tu omenjene stvari je prav posebe pristojna kontrolna komisija vojnega ministristva za oproščene, Dunaj I., Riemergasse št. 9, pristojno mesto. — Poleg vstopa velikega števila žensk v obrate se namerava tudi pritegniti vojnih invalidov, ujetnikov, nepoškodovanih in brezposelnih beguncev, pohajanje brezplačnih ženskih tečajev na obrtnih šolah, ustanovitve obrtnih šol, tvorniškimi šol in otroških vrtcev za razbremenitev mater, ki delajo, same stvari, ki naj obrambni sili države dovedejo novih moči in pripomorejo tako, da se čimprej zmagovito konča vojna.

ZARAČUNANJE VOJNIH LET V PO-KOJNINO.

Cesar je izdal sledeče povelje armadi in mornarici: Določam, da se zaračunajo vojna leta povodom sedanje vojne tako-le: Vojna leta se zaračunajo pri odmeri pokojnine, če so dani potrebni merodajni pogoji, vsem osebam oborožene sile in obsegajo tudi med vojno ustanovljene formacije, če so se te osebe nahajale med vojno v aktivni vojaški službi. Ta ugodnost se razteza tudi na osebe, ki so se pritegnile med vojno v vojaško službo, ki pripadajo orožništvu, dalje na finančno stražo, ki sodeluje pri vojaški obmejni, obrežni in železniški varnostni službi, na (ogrsko) obmejno policijo, kakor tudi na državno gozdno osobje. Zaračunavati se prične vojna leta s 25. julijem 1914. Pri držujem si, da konec vojne službe naknadno določim. Odredbe o predpogojih in o odmeri glede na povišano službeno dobo s prištetjem enega ali več let se istočasno razglase. Izključijo se iz priznanja vojni let vse osebe, ki so zašle v vojno ujetništvo, ki se niso v smislu službovnikar, I. oddelek, upravičile.

LEGIJA SMRTI.

Pariški listi poročajo iznova o legiji srbskih žen in deklet, ki so izgubile v vojni svoje može ali očete ter sklenile, vstopiti kot posebna »legija smrti« v armado. Poveljnica te ženske čete, ki je oblečena in oborožena kakor ostala srbska pehota, je vdova po poročniku Marikoviču, ki je padel pri Šabcu.

VOJNI STROŠKI DO KONCA LET A 1914.

Kontrolna komisija državnih dolgov je izdala sedaj izkaz o naših državnih dolgovih, kolikor so znašali koncem decembra 1914. in obsegajo tudi državne dolgove, najete v tem času za vojne. Koncem leta 1914. so znašali vsi državni dolgovi skupno 17.960.865.376 K in so se od junija 1914. pomnožili za 4.958.796.053 K. Za ta državni dolg je treba plačati na leto 700.817.821 kron obresti.

BERLIN ZA GORICO.

Iz Berlina 2. decembra: Kakor se je zvedelo z izborna poučene strani, je dogovorjeno med obema glavnima in prestolnima mestoma Berlinom in Dunajem, da obe mesti prevzameta v varstvo po eno zaradi vojne uničeno mesto. Berlin hoče vzeti pod svoje varstvo Gorico, ki toliko trpi zaradi italijanskega obstreljevanja. V merodajnih berlinskih krogih je bil tozadevni predlog z navdušenjem sprejet.

POSEBNI VOJAŠKI ZNAKI ZA 43—50-LETNE INTELIGENTNIM KROGOM PRIPADAJOČE ČRNOVOJNIKE.

Vojno ministrstvo je odredilo, da dobe 43 do 50letni črnovojniki, ki nimajo sicer prostovoljske pravice, vendar pa zavzemajo v javnosti odličnejša mesta in pripadajo inteligenci, posebne odznake: ozke rumene trake na rokavih. Ti odznaki se bodo priznavali zlasti raznim industrijalcem, odličnim trgovcem in obrtnikom, uradnikom, poslancem, občinskim svetnikom avtonomnih mest itd. Oni, ki bodo dobili odznake, bodo oproščeni nižjih opravkov v vojašnicah in taboriščih ter bodo smeli, če bodo to dopuščali vojaški oziri, privatno stanovati. Druge vojaške pravice pa z omenjenim odznakom niso združene.

44 DO 46LETNE NAJBREŽE VPOKLIČEJO POD OROŽJE SREDI JANUARJA.

»Tiroler Anzeiger« poroča: Med prebiranjem za vojno in črnovojniško službo sposobni spoznani 44 do 46letni možje se vpokličejo pod orožje najbrže do sredi meseca januarja. — Uporabili jih bodo predvsem za vojaško službo v zaledju ter pri etapni službi.

PRAVI RADIKALIZEM.

»Jaz poznam le en radikalizem v ljubezni do naroda, v samozatajevanju in v neumornem delu.« — Te besede je izgovoril bivši minister dr. Fořt pred šestnajstimi leti. Obudivši to reminiscenco, piše praška »Union«: »Te besede morajo biti danes bolj nego kdaj deviza nam vsem, če hočemo v naši češki domačnosti priti do davno zaželjenega miru. Ako ob vsestran-

skem samozatajevanju in oziraje se na blaginjo vsega naroda ustvarimo najprej organ, ki naj bi zastopal interese našega naroda v najvažnejših vprašanjih sedaj in po vojni, se bomo mogli potem z večjo nado do uspeha lotiti tudi stvari, ki jih zaradi politične previdnosti v tem času ne smemo forsirati.« — Napisano kakor nalašč tudi za nas Slovence!

PODALJŠANJE ROKA ZA IZROČITEV KOVINSKEGA ORODJA.

»Wiener Zeitung« objavlja odlok ministrstva deželne brambe, s katerim se podaljša rok za izročitev kovinskega orodja do 31. januarja 1916.

BENEŠKI SLOVENC I IN NJIHOV PO-LOŽAJ.

V polemiki proti članku Guidona Henrika Torossija, v katerem je ta dokazoval, da morajo med tlatijo in Avstrijo ostati dosedanje meje, opozarja neki M. Fakir v »Cittadino di Trieste« na žalostni in brezpravnih položaj Slovencev, ki so podaniki Italije. In sklicevaje se na ta položaj stavlja odgovor v diskusijo vprašanje, kake teritorialne kompenzacije moremo mi po pravici zahtevati od Italije, ker so narekovane po humaniteti in čuvstvovanju? Piše: »Pod tiranido italijanskega živi v provinciji Cividale in na sosednjem ozemlju mnogo Slovencev. Po neresničnih statistikah dosegajo število 60.000, v resnici pa jih je še enkrat toliko. Postopajo z njimi, ali bolje rečeno: jih maltrahirajo na najbolj barbarski način, ki si ga moremo misliti, tako da morejo skoro zavidati one, ki ječe v moskovitskem hlapčevstvu. To dobro in inteligentno ljudstvo, ki je dalo slovenski literaturi tudi pisateljev in pesnikov, uničuje italijansko barbarstvo sistematično: pušča jih brez cerkve, brez šole, brez vsake narodne in jezikovne pravice! Ti ubogi Slovenci pričakujejo trenutka, da dobe zopet človeške pravice, ki so jim bile vzete v letu 1866, ko so prišli pod tisto vlado. Mi nismo nacionalisti, ali v imenu človečnosti moramo zahtevati odrešenja za tisto ljudstvo. Italija se gotovo ne bo mogla pritoževati, ako jih izgubi, ker jim ni bila mati, marveč mačeha. Iredentizem v Avstriji je absurden, kjer vsak narod uživa svobodo in pravico, kjer imajo cerkve in šole svoboden razvoj, dočim se Slovincem, ki žive v italijanskem suženjstvu, teptajo pravice na najkrivičnejši način. Pravico imajo zahtevati od nas odrešenja. To je več nego opravičeno, je celo naša moralna dolžnost in delo človečnosti.«

VERA IN VOJNA.

Sertinlanges, francoski profesor moralne filozofije v pariškem »Institut Catholique«, je v svojih propovedih — kakor pripoveduje »Kölnische Volks-Zeitung« — v Madeleinski cerkvi od 15. avgusta 1914 do 15. avgusta 1915 govoril tako-le: »Da se reši in brani dežela, kakršna je naša, ne zadošča, da nas razgreva vroč patriotizem. Naš patriotizem mora biti neizmeren, nebrzdan, da, pristranski! Ta vojna je sveta vojna. Pravičnost jo hoče, nebo jo je dovolilo, križarska vojna je to. Proti takim sovražnikom je vsako sovraštvo dovoljeno, je vsaka jeza sveta.« Od nedelje do nedelje je Sertinlanges propovedoval sovraštvo proti Nemčiji. Molitve so imele francoski kolorit. Celo tako-le je rekel Sertinlanges: »Češčene bodite v matere in soproge, polne milosti, polne boli in žalosti.« Trpljenje vojakov je primerjal Kristovemu trpljenju. »Naš vojak, ki stopa iz strelskega jarka, je — mistično govoren — Kristus, ki zapušča jamo gezemansko. Kraj, kjer je padel, je Kalvarija. Ako je ranjen, nas spominja na jagnje božje, o katerem govori Izaija. Tišina v bojnem lazaretu je primerljati s tišino, ki je obdajala Jezusa, ko je trpel smrtne muke. Umirajoči je deležen božjega življenja, ker umira kakor Bog.« — K tem izbruhom sovraštva pripominja »Kölnische Volkszeitung«: »Kot katoliki kličemo glasno: Take propovedi niso katoliške, so bogoskrunske. Katoliški nevtalci že davno soglašajo z nami v tej sodbi in tudi na Francoskem je ljudi, ki globoko obžalujejo take skoke s tira, toda njihove glasove, ako bi se oglasili, nadglasuje krik premnogih.«

ŠOLA IN VOJNA.

Neki šolnik piše v dunajski »Information«: »Novo šolsko leto se je začelo, ni pa prineslo našim šolam mnogo novega. Pričakovanje, da se v učnih načrtih —

menimo glede učenja deželnih jezikov — porabijo izkustva vojne, treba že odložiti. O elementarnih šolah molčimo. Na višjih zavodih (vštevši meščanske in visoke šole) pridno uče grško, latinsko, angleško in francosko, proti čemer sicer principialno ne bi bilo prigovora, v kolikor ni to na škodo drugih važnih učnih predmetov. Zaman pa bi iskali v učnih načrtih tudi najskromnejšega začetka v pouku mnogih in — kakor je pokazala sedanja vojna — tako življenskovažnih deželnih jezikov. Torej je do nadaljnjega ostalo pri latinščini, grščini, angleščini in francoščini. Za deželne jezike iščejo šole prostorov, časa, učiteljev in učencev, ki bi se hoteli učiti. To bo zahtevalo mnogo, mnogo časa, in bilo bi že priporočati, da bi se dala prednost krajši, hitreji in smotreneji reformni metodi.

UČITELJ JE PRAVI DEMOKRAT!

Angleški minister lord Haldane je imel minoli teden na javnem shodu govor, v katerem je govoril o velikanskem boju, ki se vname po sedanji vojni in pri katerem pojde za to, da ohranijo Angleži svoje gospodarsko prvenstvo. Rekel je: »Angleškega duha je treba razviti; če ga ne razvijemo, pride v nevarnost angleška prihodnost. Razvoj duha, to je naloga narodne vzgoje. Drugo vprašanje nastane zaradi tega, ker dobiva demokracija čedalje več moči. Pripravljati se moramo na to, da bo konec staremu redu in da nastane nov red. Zato je treba naše bodoče voditelje vzgojiti. Skrbeti moramo za to, da ne bo pomrlo toliko otrok, in izboljšati moramo šolo. Varčevati je treba povsod, samo varčevanje pri šolstvu ni na mestu. Učitelj je pravi demokrat, ker naredi moške in ženske enake.«

DENARNO STANJE »RDEČEGA KRIŽA«.

Na skupščini »Rdečega križa« dne 18. pret. mes. je bilo naznanjeno, da je dobilo društvo darov v gotovini 11 milijonov kron, za 739.000 kron vrednostnih papirjev in 832.000 kron članskih prispevkov. Navzlic temu so morali realizirati nekaj v miru nabranega imetja. Dohodkov je bilo okroglo 13 milijonov kron, izdatkov 11 milijonov 600.000 kron. Prebitku so enaki po priliki še neplačani računi za že prejete dobave. Predsednik grof Traun je izjavil, da se bo ljudstvo gotovo rado zopet odzvalo prošnjam za pomoč.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Učitelj Lev Pibovec na Jesenicah 12 kron; nadučitelj Dragotin Česnik v Knežaku nabral 25 K; vodstvo pomožne šole v Oselicah 5 K; šolsko vodstvo v Nadanem selu 3 K; šolsko vodstvo v Velikem trnu 36 K; učitelj Fran Zacherl v Ljutomeru za december 5 K; šolski ravnatelj J. Robič v Ljutomeru redno vsak mesec od začetka vojne po 5 K, doslej 85 K; učenci ljudske šole v Bazovici 28 K; učenci pri Sv. Vidu 24 K; učenci V. razreda v Trbovljah 8 K; učiteljci Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu po 2 K, skupaj 4 K; učiteljstvo in mladina Ciril-Metodovih šol v Trstu s priredbo dne 1. t. m. 1100 K; učenke c. kr. rudniške ljudske šole v Idriji (od septembra do 1. decembra za vdove in sirote) 57 K 90 vin.; učenci slovenske ljudske šole v Rojani 25 K; učno osobje ljubljanskega učiteljskega povodom smrti vad. učitelja Janka Janežiča 30 K; Marica Petričeva, učiteljica v Golcu v Istri (za oslepele vojake) 10 K; šolsko vodstvo v Zadlogu pri Komendi zbirko šolske mladine 20 K; Josip Bregar, nadučitelj v Zgornji Šiški 4 K; šolsko vodstvo Vače 17 K 10 vin.; šolsko vodstvo Št. Lambert 10 K 93 vin.; skupaj 1509 K 93 vin.

V zadnji štev. izkazanih 34.461 K 78 v. Danes izkazanih 1.509 K 93 v.

Doslej nabranih 35.971 K 71 v.

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

MOBILIZIRANI TOVARIŠI-NAROČNIKI.

(Dostavki k uvodniku v 7. številki, oziroma k članku istega naslova v 10., 12., 13., 14. in 16. številki).

Kranjsko.

68. Bezeljak Ivan, nu. Vače.
69. Božič Rajko, u. Mengeš (v ruskem ujetništvu).

70. Legat Stanko, u. Dol. Logatec.
71. Novak Rajko, c. kr. učitelj Idrija (padel 7. oktobra 1915 na sev. bojišču), ad 59. Vilfan Srečko, uč. Knežak (padel 10. decembra 1915 na južnozpadnem bojišču).

Štajersko.

59. Robič Janko, uč. Vuhred.

Primorsko.

67. Betriani Teodor, c. kr. učit. Trst. Po tej izpopolnitvi je torej danes — kolikor nam je doslej znano — naših naročnikov-vojakov:

s Kranjskega	71
s Štajerskega	59
s Primorskega	67
s Koroškega	1

skupno število . . . 198

67 letni vladarski jubilej našega cesarja.

Ob 67letnici vladanja so se vse slovenske šole z navdušenjem in ljubeznijo spominjale svojega sivolasega vladarja. Patriotično delo slovenskega učiteljstva je odsevalo v živih plamenih iz tisočev in tisočev src slovenske šolske mladine! Mogočno je po vseh svetiščih in po vseh učilnicah odmevala dvigajoča pesem — govor src in duš:

Bog ohrani, Bog obvari
nam cesarja, Avstrijo!

V nastopnem prijavljamo poročila o teh patriotičnih slavnostih, kolikor smo jih prejeli.

Prva mestna šestrazredna deška ljudska šola v Ljubljani je praznovala ta jubilej dne 2. t. m. po tem vzporedju: I. Ob 9. uri sv. maša z »Zahvalno« in »Cesarsko pesmijo«. II. Šolska slavnost v okrašenih telovadnicah: 1. Prisega vdanosti in zvestobe našemu presvetlemu vladarju. (Govor). 2. Otrokova cesarska pesem. (Petje). 3. Ob nastopu vladanja. (Deklamacija). 4. Popotnica vojaška. (Petje). 5. Ob 67letnem vladarskem jubileju. (Deklamacija). 6. Ena ptička priletela. (Petje). 7. Odlikovanje. (Deklamacija). 8. Regiment po cesti gre. (Petje). 9. V dnevih bojev. (Deklamacija). 10. Tam za laškim gričem. (Petje). 11. Prostovoljni strelci. (Deklamacija). 12. Oj, ta soldaški boben. (Petje). 13. Na boj, na boj! (Deklamacija). 14. Nobene bukvice niso tak' lepš. (Petje). 15. Ob svetovni vojni. (Deklamacija). 16. Cesarska pesem. — Dan poprej sta se prečitala in razložila učencem cesarjeva manifesta »Mojim narodom« z dne 28. julija 1914 in z dne 23. maja 1915 ter pripovedovale in razlagale starosti učencev primerne pripovedke in zgodbe iz življenja našega cesarja, iz avstrijske zgodovine in iz svetovne vojne. V spomin na ta redki patriotični praznik in pa v spomin na svetovno vojno so se učenci 2., 3., 4., 5. in 6. razreda obdarovali z Adamičevim spevoigro »Slava cesarju Franu Jožefu I.« in pa z »Letnim poročilom I. mestne šole v vojnem šolskem letu 1914/15«. Učenci 1. razreda pa so prejeli cesarjevo sliko z napisom: 1848 — 2. december — 1915« in pa »Spominski list«, ki ga je avstrijski deci v trajen spomin na orjaško vojno izdalo c. in kr. vojno ministrstvo. Dne 2. decembra se je pa udeležila šolska mladina z učiteljstvom slovesne službe božje, pri kateri je pod vodstvom učitelja-povodnje in orglavca Jos. Ambrožiča pela mladina lepe cerkvene pesmi, učiteljica Jelica Sadarjeva je pa zapela krasni samospev »Bone Deus«. Po končani maši je šolska mladina zapela »Zahvalno« in »Cesarsko pesem«. Po cerkvenem opravilu se je zbrala mladina v telovadnici, ki je bila okrašena s cesarjevim kipom, zelenjem, šolsko zastavo in primernimi slikami, k šolski slavnosti. Slavnost je otvoril nadučitelj Jakob Dimnik s primernim nagovorom, ki se je v njem spominjal našega presvetlega vladarja Franca Jožefa I. in naših hrabrih vojakov. Po tem nagovoru je izrazila šolska mladina svoja patriotična čuvstvovanja s to-le vdanostno izjavo: »Šolska mladina I. mestne deške ljudske šole in nje učiteljstvo, zbrana na današnji slavnosti v proslavo 67letnega premodrega vladanja Njegovega Veličanstva, se usojata v najčistejši ljubezni in vdanosti polagati v znojje Najvišjega prestola prisego neomahljive vdanosti in zvestobe ter iskrene ljubezni do posvečene osebe Njegovega Veličanstva in do prejasne vladajoče rodovine Habsburške«. Njegovemu Veličanstvu presvetlemu ce-

sarju Francu Jožefu I.: Slava! Slava! Slava! Na to se je vršila slavnost po zgoraj navedem vzporedi, le pevskim točkam je dodala učiteljica Jelica Sadarjeva Adamičev samospev: »Tam na zelenem travniku leži junak mrtev«. Dopršeno petje, tožna melodija in časa primerno besedilo te pesmi je ganilo prisotne starše šolske mladine do solz. Lepo uspela slavnost se je zaključila z našo večnokrasno »Cesarsko pesmijo«. Naslednji teden so se pripravljale in pisale po razredih na slavnost se nanašajoče spisovne vaje in naloge.

Tretja mestna deška ljudska šola v Ljubljani je praznovala 67letni jubilej vladanja Njega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. dne 2. decembra t. l. Zaradi pomanjkanja primerne prostora se je že dan poprej pojasnil s primernim nagovorom v posameznih razredih učencem pomen tega znamenitega dne, zlasti v letošnjem letu, peše so se »Cesarska pesem« in druge patriotske pesmi ter obdarovali učenci v trajen spomin na redki jubilej z Adamičevim spevoigro »Slava cesarju Francu Jožefu I.« Pridnejši učenci so tudi proizvajali slavnosti primerne deklamacije, kakor: »Ob sedeminšestdesetletnici vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I.«, »Ob nastopu vladanja«, »V dnevih bojev«, »Na boj«, »Prijetelj šole«, »Oče sirot« in »Pred Tabo letos zbrani«. — Na slavnostni dan se je udeležila šolska mladina z učitelji maše v frančiškanski cerkvi, pri kateri so peli učenci petega razreda, končno pa vsi skupaj prav navdušeno »Cesarsko pesem«. Ta dan je bil pouka prost.

Mestni deški licej v Ljubljani. Zaradi nedostatnih prostorov je slavil mestni deški licej 67letnico vladanja našega sivolasega in častitljivega cesarja Franca Jožefa I. preprosto, toda povsem presrečno. Na predan jubilej je strokovna učiteljica zgodovine v posameznih razredih liceja v vznesenem govoru slavila osebo našega vladarja in njegovo delovanje v blagor vseh podanikov ter slikala njega neprecenljiv pomen za Avstrijo in našo domovino zlasti v teh težkih časih. Učencem ljudske šole so pa učiteljice v svojih razredih posebno poudarjale nerazrušljive vezi, ki združujejo vse narode širne Avstrije v hvaležnosti in vdanosti z vladarjem in prestolom. Vsem učenkam se je pa polagalo na srce, da naj tudi nadalje vztrajajo v delu za našo hrabro armado, zbirajoč zanjo zimsko branila in darila, da tako dejansko kažejo svoja iskrena patriotska čustva ter naj se spominjajo z darovi tudi vdov in sirot za domovino padlih junakov. — Na dan jubileja samega se je zbral učiteljski zbor in vse učence v slavnostnem razpoloženju k slovesni službi božji v uršulinski cerkvi, da na vreden način proučijo ta velik praznik Avstrije. Prof. verouka Janko Mlakar je imel ob tej priliki globoko zamišljen in ganljiv cerkveni govor, s katerim je vzpodbujal učence, da si vzamejo stremiljenje in neumorno delovanje presvetlega vladarja za najboljši vzor svojega življenja. »Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo!« naj nam ne bodi samo izraz dinastičnega čuta, ampak iz srca prihajajoča iskrena molitev za srečo in blagor Avstrije in njenega vladarja. Temu govoru je sledila sv. maša, po kateri se je s »Cesarsko pesmijo« zaključila ta pomembna slavnost.

Tržaški Slovenci in 67letnica cesarjevega vladanja. Iz Trsta nam pišejo: 2. dan decembra, ko se je dopolnilo 67 let, kar je naš vladar zasedel prestol svojih pradedov, je bil za Trst velik praznik, in vse tržaško prebivalstvo je tekomalo med seboj, kako bi čim svečaneje praznovalo ta častitljivi jubilej. Samo ob sebi je razumljivo, da v tej tekmi nismo hoteli zaostajati tudi mi tržaški Slovenci. Storili smo vse, kar je bilo v naših skromnih močeh, da smo donesli tudi naš prispevek k skupnemu namenu. Ker je bilo za večer 2. decembra določenih že več drugih prireditvev, si je izbrala naša ženska podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda za svojo prireditev predvečer tega praznika, torej 1. decembra. Priprave so bile skromne; zakaj večina naših najboljših moči se bije za čast in obrambo domovine na vseh možgih bojiščih. Na odrasle torej nismo mogli računati: ostala pa nam je naša mladina, in ravno mladina je tista, ki more dati taki prireditvi najidealnejši značaj. Proslavili smo torej preteklost s svojo bodočnostjo, s svojimi upi in nadejami. Velika dvorana v »Narodnem domu« je bila okrašena s cesarskimi in avstrijskimi barvami, zunaj na palači pa je pozdravljala goste tudi naša slovenska trobojnica. Že zdavnaj pred napovedanim časom so začele prihajati naše množice, da je bila dvorana kmalu napolnjena do zadnjega kotička. Spodaj v veži so pričakovali visokih gostov naši poslanci in pa podružnični odbor. Našemu vabilu se je prijazno

odzval namestnik baron Fries-Skene z gospo soprogo, tržaški škof mnsgr. dr. Karlin, mestni poveljnik generalni major pl. Wasserthal, ces. komisar pl. Krekich-Strassoldo z gospo soprogo in več drugih odličnjakov. Navzočih je bilo tudi posebno veliko število častnikov. Obema visokima damama so deklice naših slovenskih šol s kratkim nagovorom izročile lepa cvetična šopka. Ob zvokih »Cesarske pesmi« so visoki gostje stopili v zanje pripravljeno ložo in so ostali med nami vse do konca vzporeda. Po kratkem nagovoru, ki ga je govorila učenka naše šole, se je pokazala na odru krasna živa slika: Slovenci se klanjajo svojemu vladarju. Cesarjev kip sredi zelenja, pred njim slovenska trobojnica, vsenaokolo pa naša slovenska deca v slovenskih narodnih nošah. Občinstvo je navdušeno ploskalo, prvi pa je pričel namestnik sam. Druga točka vzporeda so bile naše slovenske in pa hrvatske narodne pesmi, ki jih je pel dvoglasni dekliski zbor naših C. M. D. šol. »Škrjanček poje, žvrgoli«, »Barčica«, »Gozdič je že zelen«, potem pa »Tamburica«, »Bojna truba«, »Vrbniče nad morem«, »Lepa naša domovina« in »Još Hrvatska«. — Visoki gostje so naravnost navdušeno ploskali tem našim pesemcam: milina naše narodne pesmi je zopet enkrat zmagovito obvladala človeška srca. Ko je ob prvih zvokih »Lepa naša domovina« završalo po dvorani viharo odbravanje, ki so se ga s pravo vneto udeleževali tudi naši visoki gostje, se je marsikomu v dvorani zalesketala solza radosti v očesu. — Končno točko vzporeda je tvorila spevoigra »Habsburški rod«, ki so jo izvajali dečki in deklice naših šol. Skladba, ki opeva najznačilnejše dogodke iz zgodovine naše vladarske hiše, je prav ljubka stvar. Menjajo se dvoglasni zbori s sopranskimi in altskimi samospevi, in ta mnogoličnost z vpletenimi deklamacijami in dogodke pojasnjujočimi skiptičnimi slikami naravnost priporoča skladbo za take prilike. Izvajali so jo pa tudi res tako izborni, da so v polni meri zaslužili obilo pohval občinstva. S »Cesarsko pesmijo«, ki jo je pel isti zbor, se je zaključila slavnost. Z očitnim zadovoljstvom so i naši visoki gostje i občinstvo zapuščali dvorano, kjer smo tržaški Slovenci pokazali zopet enkrat, da v naših prsih bije srce slejkoprej neomajno za našo sveto domovinsko stvar. Tam zunaj na bojnih poljanah se bijejo s sovragom naši bratje, naši sinovi, naši očetje, mi pa, ki smo ostali tu ob obali naše sinje Adrije, mi, naše žentvo, naša deca pa polagamo na oltar naše skupne velike domovine Avstrije vse, kar le moremo utrpeti v sedanjih težkih časih, da vsaj kolikortoliko ublažimo muke in trpljenje tistih, ki prelivajo svojo kri za nas, za našo domovino, za našega cesarja. Tak prinosa bodo tudi lepi dohodki naše prireditve, h katerim je prispeval tudi gospod namestnik z znatno vsoto 300 K. Hvala njemu in vsem drugim, ki so nam tako pripomogli, da smo mogli tako častno proslaviti cesarjev dan! — Za popolni uspeh te prireditve gre priznanje in zahvala našim tržaškimi tovarišem Karlu Maškoti, Cirilu Petrovcu in Avgustu Waschtetu.

✠ Milan Pejnović.

»Hrvatski Učiteljski Dom« v Zagrebu piše o pokojnem našem prijatelju in tovarišu:

U kasno jesenje poslijepodne, dok je iza sivih oblaka sakriveno Sunce izmučenu zemlju darivalo posljednjim staračkim cjelovima, dok su njegovi izbijedjeli traci umorni padali na požučelo lišće i opustjele grmове, na posljedne jesensko cvijeće bez mirisa i zablacene putove mirogojske, ispratimo teško ojadene duše do posljednjega zemaljskog zakloništa hrvatskoga narodnog učitelja Milana Pejnovića.

Tamo na mirogojskim putovima, na nijemim svjedocima prepačenih bolova, što kidaju dušu ljudsku u času rastajanja s najljepšim nadama, zadržalo je mnogo srce učiteljsko, jer nam prerano utnu jedno drago i jasno svijetlo, što je crplo svijetlost svoju za pokazivanje sigurnih putova u školsko-pedagoškom i staleškom djelovanju iz čista vrela, iz srca, koje je od prirode za ljubav jaku i izdržljivu sazđano bilo i koje se čitavom snagom svojom privlači uz ono, što mi narodnim nazivamo i uz rad namijenjen izgrađivanju intelektualne snage i radne sposobnosti budućega našeg čovjeka.

Uz ono, što je tisoće i tisoće duša ljudskih vodilo i upravljalo u 44 dnevnoj borbi životnoj, uz ono, što se kroz stoljeća u krvavim borbama za život narodni kao i u svakidašnjem radu i blagdanskim dokonici izgrađivalo, te stvaralo duh, ka-

rakter i snagu naroda, privla se ljepoti i istini nada sve prionjiva duša mladoga hrvatskog učitelja Milana Pejnovića. Iz toga nepresušivog vrela crpla je ona jake poticaje i bogatu gradu za sve one lijepe i s velikom pomnjivošću izrađivane radove u knjizi našoj pedagoškoj, kojima se naše učiteljstvo radovalo kao blagdan-skim darovima, s kojima se ono izdašno u svom radu pomagalo i s kojima se ono s punim pravom ponosi. Duh njegov jednako se jačao, razvijao i stvarao na tom za narodnoga radnika najsvetijem i najkorisnijem vrelu za dakovanja njegova kao i poslije, kad je na žalu našega mora u prvim danima svoga učiteljovanja čarovnim prutičem budio mlade primorske duše i pozivao na svijetle proplanke prvoga spoznavanja života, ili kad je na širokoj podravskoj ravni na malenoj seoskoj kućici dugo u noć jedan osvjetljeni prozorčić skrivao jednu tajnu čistiju od biser-a, tajnu jedne učiteljske duše, koja se u kasno doba predavala radu oko pridizanja svojih drugova po zvanju, ili kad je poslije u glavnom grodu svoje mile domovine posvetio čitavu snagu svoga srca i uma uzgajanju učitelja narodnih.

Upravo u tom nastojanju oko uzgajanja narodnih učitelja zadesio je i njega i nas težak udarac nemilosrdne sudbine, koja ne pita, što je dobro i plemenito, koja ne bira, već obara bez milosrda i razmišljanja slijepo sve, što na svome vječnome putovanju susreće. Zahvatila ga gvozdenom rukom teška bolest i počela mu kidati životnu snagu i ne gledajući, kako naša lica postaju kraj toga njezina nemilosrdnoga posla ozbiljna pa zabrinuta i ne mareći za naše uzdisanje pri razmišljanju o njezinoj nepravdi. Ne najavivši se nikomu došla je potajno i započela svoj razorni posao, a svršivši ga otišla je ostavivši nam izmučeno mrtvo tijelo, ostavivši nam u srcu tešku bol.

Čisti poput kapljica jutarnje rose milovane pomladenim sunčanim sjajem u proljetnom jutru blistaju na rudinama naše pedagoške knjige radovi Milana Pejnovića, koje nam je ostavio i na utjehu i na žalost našu. Na utjehu, što će nam u radu napomoć biti i što će nas upućivati, kako treba da se radi, a na žalost, jer nam ona jasno kazuju, koliko smo izgubili preranom smrću njegovom. Veliko blago, što je imalo da padne u krilo narodne prosvjete naše, pokopano je u carstvu, odakle k nama ništa ne prodire, kamo polazi svaki dan tisuće najljepših nada neispunjenih, a odakle se ništa više ne vraća.

I naše lijepe nade odoše tamo u to kobno cerstvo jednog kasnoga jesenjeg popodneva, dok je iza sivih oblaka sakriveno Sunce izmučenu zemlju darivalo posljednjim staračkim cjelovima, dok su njegovi traci umorni padali na požučelo lišće i opustjele grmове, na posljednje jesensko cvijeće bez mirisa i zablacene putove mirogojske...

Dne 28. listopada o. g. u 4 sata poslije podne pokopan je na centralnom zagrebačkom groblju profesor i bivši upravitelj kr. muške učiteljske škole Milan Pejnović u 40. godini života.

Kratko je vrijeme pokojnikova života i rada, no u to kratko vrijeme učinio je vrlo mnogo, a sve ono, što je izveo, pripada u radove prve vrste, među najbolje, što imamo. Među pučkim učiteljstvom i mladeži, kojoj je sve svoje krasne sposobnosti posvetio i upravo žrtvovao, bio je visoko cijenjen. Njegova naklonost radu razvila se upravo u strast, kojoj se nije mogao oteti ni u časovima, kad je već teška bolest gotovo dokrajica iscrplila njegovu tjelesnu snagu. Njegovo jasno i duboko shvaćanje pedagoškoga rada i književnog i praktičnog u samoj školi svakoga je, tko se ma i malo za nj interesirao, upravo fasciniralo, jer je jasnoću umne sposobnosti pokojnikove podgrijavalo srce, naime velika ljubav za dijete i za posao oko njegova duševnog razvitka.

Njegov je rad poradi toga bio na svakome mjestu osobito cijenjen. Učiteljstvo i staratelji za narodno uzgajanje na najvišem mjestu povjeravali su mu najteže poslove, koje je on radio savjesno i spremno izgrađujući i najmanju sitnicu s najvećom pažnjom. Upravo u tom je i bila njegova snaga, što je ono, preko čega su drugi lakomno prelazili, znao istaći i pomnjivo izdjelati poput onih zlatara umjetnika dubrovačkih, koji su u svojim radovima i najsitnijim, profanom oku i nezamjetljivim dijelovima radnje, priklanjali najveću pažnju.

U »Hrvatskom pedagoško-književnom zboru« bio je svojim radom već kao dak zagrebačke učiteljske škole poznat. Saradivao je u »Smilju«, a u »Napretku« priopćene su nekolike njegove radnje iz područja praktične pedagogije. Već taj rad tako je pomnjiv i potpunom duševnom energijom izrađen, da se u njemu ja-

sno opažaju crte budućega rada, premda su to bili tek prvi pokušaji — koji obično u drugim zgodama vrlo blijedo ili nikako prikazuju piščevu fizionomiju. U crticama iz prirode priopćenima u »Smilju« izbija jasno buduću metodičar za nauke iz prirode, a iz članaka u »Napretku« vidi se sigurnost u metodičkom obradivanju predmeta za pučku školu, koja se poslije do bogate rutine i upravo osebnosti razvila. A u svem opet očituje se ljubav za čistoću i lijepu formu jezika narodnjega. Ti prvi koraci pokojnikovi u pedagoški književni svijet tako su sigurni i osnovani na savjesnom proučavanju predmeta, da su sasvim ozbiljno stali uz bok radovima i starijih i prokušanih radenika na tome području.

Za vrijeme svoga učiteljovanja ubrzo je postao jedan od najagilnijih i najprivrženijih radenika »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«, jer je zadatke i ciljeve učiteljskih institucija kao mlad čovjek shvaćao s najvećom ozbiljnošću i sav im se predao. Mnogu stranu časopisa, što ih izdaje »Hrv. pedagoško-književni zbor«, ispisalo je njegovo pero, a mnogu je knjigu uredio, naročito pak »Pedagogijsku enciklopediju« s takvom pažnjom, s takvom rigoroznošću, kakve ne ćemo naći lako kod ljudi, kojima su povjereni redaktorski poslovi. Može se reći, da je bio i više negoli redaktor, jer je u tom upravo stvarao nastojeći, da s jezične, a često i materijalne strane tude radnje dotjera i usavrši. No nesamo kao književni radnik i urednik, već i kao savjetnik bio je u »Hrv. pedagoško-književnom zboru« od izdašne pomoći, pa nema valjda djela za posljednih godina u toj instituciji, u kom se nije očitovao njegova pronicavost, kojemu nije bilo na koji način podao nešto od svoga jakog duha. Radi tih njegovih velikih sposobnosti, radi jasna shvaćanja ciljeva i zadataka, pa radi privrženosti i ljubavi za napredak pedagoške knjige bio je izabran pred tri godine za predsjednika »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«, a vršeći dužnosti predsjednika zatekla ga i prerana smrt, koja je toj našoj učiteljskoj instituciji otela neprocjenjivo dobro.

I »Savezu hrv. učiteljskih društava« priklonio je od početka svoga učiteljovanja svoju umnu pomoć u velikoj mjeri. U najtežim situacijama njegova je misao krčila putove i izvodila na čistac, pa premda je bio jedan od najmladih članova središnjega odbora, njegova je riječ vrijedila na prvome mjestu. Poznate su njegove peticije za uredjenje materijalnoga stanja učiteljstva, koje ne dokazuju samo, da je požrtvovno i s dubokom odanošću radio za interese učiteljskoga staleža, već služe i služiti će s formalne i materijalne strane svoje kao uzori za radnje te vrste.

Kao učitelj u školi, kao književni radnik, kao član učiteljskih institucija ostao je uzor svakomu, tko se učiteljskomu staležu posveti i tko prione jače uz posao, što mu ga dužnost nalaže, pa zato mu topla hvala i vječna slava!

50% stanovanjske doklade ljubljanskemu učiteljstvu.

Ljubljansko učiteljsko društvo je poslalo deželnomu odboru to-le prošnje:

Veleslavni deželni odbor!

Draginja je, neznosna draginja, ki na ljubljansko učiteljstvo, ki še nima 50% stanovanjske doklade neusmiljeno pritiska. Vsi prizadeti učitelji so oženjeni in imajo po štiri do šest otrok. Vsi ti učitelji imajo dobro službeno kvalifikacijo. Šest izmed teh — in sicer: Al. Novak, Karel Wider, Al. Potočnik, Andr. Rapč, Fr. Marolt in Ivan Mlakar — je bilo potrjenih za črnovojniško službo, ki so pripravljani, dati življenje za cesarja in domovino. Zopet drugi, ki še nimajo 50% stanovanjske doklade, imajo pa sinove-vojake, in sicer: Jakob Dimnik 3, Luka Jelenc 1, Vendelin Sadar 1, Juraj Režek 1, Fran Marolt 2, Janko Likar 2 in Fran Gärtner 2. Vsi opravljajo veštino svoje patriotske in stanovske dolžnosti, in vseh teh domoljubje je izpričano v dejanjih.

Z ozirom na ta dejstva se usoja vdano podpisani predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva najponižneje prositi:

Veleslavni deželni odbor vojvodine Kranjske blagovolji posplošiti 50% stanovanjske doklade in jih podeliti tudi onemu delu ljubljanskega učiteljstva, ki dozda je nima teh doklad.

Ljubljana, 24. avgusta 1915.

Za Ljubljansko učiteljsko društvo:

Jakob Dimnik,
t. č. predsednik.

Na to prošnja in pa na podobno prošnjo z dne 30. marca t. l. ter na njegovo na seji c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 15. oktobra 1915 stavljeno resolucijo, je prejel predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva dne 4. t. m. to-le rešitev:

Deželni odbor ondodnima vlogama z dne 30. marca in 24. avgusta 1915 za podelitev 50% stanovanjske doklade onemu ljubljanskemu učitelstvu, ki je do sedaj še nima, ni mogel ugoditi.

Kakor kaže namreč določilo § 119. načrta novega šolskega zakona, je zavzel deželni zbor načelno stališče, da naj v bodoče zadenejo tudi ljubljanske stanarine občino.

Posplošenje stanarinske doklade v Ljubljani na stroške dežele bi bilo tedaj v protislovju s stališčem deželnega zbora, četudi iz primernostnih razlogov noče v sedanjih razmerah preklicati svojedobnih dovolitev nekaterim ljubljanskim učiteljem.

Deželni odbor pa bi pozdravil, če bi dovolila mestna občina ljubljanska stanarinsko doklado ostalim ljubljanskim učiteljem v enaki izmeri, kakor jo izplačuje nekaterim deželni odbor.

Od deželnega odbora kranjskega,

v Ljubljani, dne 25. novembra 1915

Deželni glavar:

Dr. Šusteršič I. r.

Tako je delo naše narodne šole.

»Edinost« z dne 5. t. m., št. 337, piše:

V sredo zvečer — t. j. dne 1. t. m. — smo imeli v našem »Narodnem domu« znamenit in redek dogodek. Proslavili smo 67letnico vladanja našega častiljivega, sivolasega vladarja. Povabilu naše ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda se je odzvala cela vrsta gostov odličnega službenega in socialnega položaja. Vemo, da se je to zgodilo v prvi vrsti zaradi vzvišenega povoda naši priveditvi. Toda srečno naključje je bilo, da so ti redki gostje prisostvovali absolutno najlepši in najuspelejši slavnosti, kar so jih naši šolski zavodi kdaj priredili s svojo mladino. Gostje so gledali na svoje oči uspehe našega vzgojevalnega in kulturnega dela — v naši narodni in javni šoli. Gostje so se divili in so z odkritim in najlaskavejšim priznanjem glasno govorili o vsem, kar so videli in čuli. Na svoje oči, na lastna ušesa so se uverili, kako in v kakem duhu se vzgaja mladina v naši narodni šoli. Njihovi sodbi je dal iskrenega izraza odlični Nemeč v privatnem razgovoru, kakor smo povedali v petkovi številki. Divil se je nastopu naše mladine in s slastjo je poslušal našo narodno pesem — to verno zrcalo naše narodne duše. Milina te pesmi mu je segala do duše. *) A mi pravimo, da narod, ki ima toliko zakladov blagega čuvstvanja, lepote in miline v svoji pesmi, in ki to pesem prepeva s tako vernostjo, tako ljubeznijo — notri iz duše ven — mora biti dober, blag in pošten v svoji duši, kakor je mila in lepa njegova pesem.

*) Dotični Nemeč, glasbenik-strokovnjak, je dejal: »Izredno mi je ugajala ta Vaša prireditel. Da, te Vaše narodne pesmi! Koliko glasbe, koliko ženka je v njih! Krasne so! In kako precizno so jih izvajali otroci, s kako gotovostjo! Čast pevovodji, (to je naš tovariš Karel Mahkota. Op. ured.) ki je v kratkem času treh tednov dosegel tak uspeh. In glasovi! Sopranček je žrgolel kakor škripanček. Pa tudi alt. In še nekaj, kar mi je ugajalo najbolj: Vi ste vsi tako lepo med seboj (da uporabljamo prav njegov izraz), pri Vas ni nobene razlike med zgoraj in spodaj, kakor ena družina ste. Glejte, ravno v tem je Vaš uspeh. Pri nas, žal, ni tako. Pri nas je prevelika razlika med posameznimi sloji, in zato tako beži naše delavstvo v socialno demokracijo!« — Kako dobro de človeku, ki ljubi svoj narod, če čuje take besede iz ust resnega moža-poštenjaka druge narodnosti, ki je prvokrat imel priliko, da čuje našo krasno narodno pesem, ki je prvokrat preživel nekoliko trenutkov med nami. — Da, ko bi vsi itsti, ki so nam hote ali nehoti prizadejali po krivem toliko gorja, vsaj enkrat prišli med nas, da bi nas spoznali! In kako lahko bi nas spoznali! Saj ni nič narejenega v nas in na nas. Kakor je narejena in prav zato tako lepa naša narodna pesem, da se mora priljubiti vsakomur, kdor jo čuje in poslušča ne samo z ušesi, temveč tudi s srcem, tako nenarejena, preprosta, a prav zato poštena in lepa je duša našega naroda. Vrzite od sebe predsodke, pridite k nam in spoznavajte nas, pa nam ne boste več delali krivice, ne nehoti, še manj pa hote! Op. ured.

Malčki na odru, ki so peli to našo pesem in ki so govorili na odru, so bili tolmači čustev, duše in srca svojega naroda. Bili so njegovi predstavitelji pred odličnimi gosti. Vršili so vzvišeno narodno misijo, in zbrano občinstvo je z gromovitimi aplavzi sankcioniralo to njihovo poslanstvo.

Nastopali so kot klasične priče o vzgoji, ki jo dobivajo v naši narodni šoli, kot priče proti — naj se nam ne zameri, da vpletemo tu to grenko in trpko noto — raznim sumničanjem, ki so v prejšnjih, a nadejamo se, da za vedno minulih časih izkušali spravljati to našo šolo v slabo in — krivično luč. Kar in kakor so govorili in peli, je zvenelo kot glasen protest proti takim poizkusom od strani, ki nam ali niso prijazne, ali pa nas ne poznajo. Zgodovinski momenti iz našega vladarskega rodu, ki so jih oživljali naši mali s toliko ljubeznijo in samozavestjo, in narodna pesem, ki so jo pevali z vsem žarom duše, so govorili o dvojni meri vzgoje v naši narodni šoli: zvestobo do širše domovine, do države, in ljubezen do ožje naše domovine — do svojega naroda! Za vladarja, za državo in za svoj mili narod vzgaja naša narodna šola našo mladino! Otroci, ki jih vzgaja ta šola, so žive priče, kako lepo, harmonično se združujeta dva velika pojma: oni zvestobe do države in oni zvestobe do svojega naroda! Kot žive priče so nastopali, da si lahko pošten državljan in pošten Slovenec! Ne, nismo rekli dovolj, zakaj reči moramo iz polnega prepričanja, da je narodno poštenje jamstvo za državljansko poštenje.

Toda, onega večera niso odlični gostje samo gledali, poslušali in občudovali naših otrok; opazovali so tudi zbrano občinstvo in so govorili o njem — kar je tudi naglašal oni odlični Nemeč — z odkrito navdušeno pohvalo. In v tem občinstvu so bili zastopani vsi sloji našega življa, od preprostega delavca do inteligenta. Bili so ena harmonično združena rodovina, ki jo vodi ista vzgoja. Javna vzgoja je pri nas verna nadaljevalka šolske vzgoje. Učiteljstvo na naši narodni šoli, ki tako vzorno, s toliko vnemo in vestnostjo vzgaja poverjeno mu mladino, ustvarja temelje za bodočo javno vzgojo. Ne vzgaja nam torej le mladine, ampak je tudi misionar na vzgajanju skupnega našega naroda.

In ker je temu tako, smemo reči, da je naše učiteljstvo graditelj naše narodne bodočnosti, najzaslužnejši sotrudnik na delu za splošno naš kulturni napredek, našo narodno obrambo, naš narodni obhramiti skupni domovini in sebi!

To uoramo posebno naglasiti na naslov odličnih gostov, ki so s toli živo besedo dajali izraza svojemu razveseljivemu presenečenju in ki so s tako živimi in globokimi vtiski odhajali z naše prireditve. Videli so nas in morejo nas pravično soditi: da smo element, ki zaslučuje vsega uvaževanja, dobrohotnosti, enake pravičnosti in podpore od strani državnih činiteljev, ker je vreden vsega zaupanja!

Hvalo, iskreno hvalo izrekamo še enkrat našim narodnim gospem in gospicam pri ženski podružnici družbe sv. Cirila in Metoda, ki so dale iniciativo za to velepomembno prireditel, vsem organizatorjem — v prvi vrsti našemu zglednemu učiteljstvu — našemu občinstvu, sploh vsem, ki so kakorsibodi pripomogli, da smo pred gosti v tako lepi luči pokazali naše življenje in snovanje, naše stremiljenje, in ki so pripomogli do te — zmage. Da, to je bila res zmaga — dela naše narodne šole!

Zaključujemo z rodoljubno željo v interesu našega prihodnjega narodno-kulturnega in obrambnega dela, da ga ne bo nikdar več našinca, ki bi hotel pobirati kamen, da ga zaluča na to naše šolstvo. Naša, narodna šola je to v najeminentnejšem smislu te besede — naša skupna last, ki smo jo dolžni vsi ljubiti, pospeševati, podpirati in braniti pred vsakim neprijateljskim napadom!

Književnost.

»Zvonček« objavlja v 12. številki tole vsebino: 1. Anton Gaspari: Pesem snegov. (Z bojišča). 2. Ladislav Ogorek: Ivo Trošt. Ob petdesetletnici njegovega rojstva. 3. Ivo Trošt. Slika. 4. Fr. Rojec: Gram. Pesem. 5. Ivan Stukelj: General Svetozar Borojevič pl. Bojna. 6. Andrej Rapè: Dolgčas v posetih. Pesem. 7. Josip Kralj: Jesenski izprehod. Pesem. 8. Ivo Trošt: Dosti kruha. Povest. 9. Orešje poleg Cola, rojstni kraj Iva Trošta. Slika. 10. E. Gangl: Marijan in žoga. Pesem s sliko. 11. Andrej Rapè: Dvigajo pete se... Pesem. 12. Davorinov: Pesem o ledenih svečah. 13. Ivo Trošt: Jagoda. Basen.

14. Davorinov: Na ledu. Pesem. 15. Dva vojaka iz srednjega veka. Podoba. 16. Pouk in zabava. Rešitev besedne uganke v 11. številki. Imena rešilcev. Pridi, zvezda naša, pridi (S. Gregorčič). — Uboge ptičice. — Kako globoko je Jadransko morje. — Dijaške štípendije. — 13letni učenec v vojni. — Na bojnem polju. — Le vstani vborni narod moj. (S. Gregorčič). — Kotiček g. Doropoljskega. 17. Ob sklepu šestnajstega letnika.

Za patriotične slavnosti — šolske in društvene — izda podpisane v kratkem primerno spevoigro z naslovom »Za brambo domovine«. Delo, ki je zasnovano v muzikalnem oziru po narodnih motivih in je torej tudi v najskromnejših razmerah lahko izvedljivo, ima sledečo vsebino: Uvod, Slovo vojaka, Molitev pred bitvo, V strelnem jarku, Ranjen, Vrnitev, Sprejem v domači hiši. Ker se bo tiskalo spevoigre le toliko izvodov, kolikor se oglasi naročnikov, prosí podpisane tem potom vse tiste, ki reflektujejo na to delo, da se takoj oglase. Cena partituri z deklamacijami vred 1 K 80 vin. — Anton Kosi, šolski ravnatelj v Središču, Štajersko.

Za patriotične priredbe, šolske in društvene, izda šolski ravnatelj v Središču na Štajerskem, tovariš Anton Kosi spevoigro »Za brambo domovine«. Cena partituri z deklamacijami vred 1 K 80 vin.

Utva: Kraguljčki. — V Trstu, 1915. — Založila in izdala knjigarna J. Štoka. — Cena: broš. izvod 80 vin., v platno vezan 1 K 20 vin., po pošti 10 vin. več. — Str. 46. — Lična knjižica obsega 23 Utvinih pesem, namenjenih mladini. Nekatere so prav čedne, mladini bodo v veselje: nežnost in ljubezen veje iz njih. Odmevi dobrega, ljubečega srca! »Prvi snežec« je naravnost klasična pesem. K dosedanjim zbirkam naših mladinskih pesmi se enakovredno uvršča Utvina knjižica. — Ne bomo cepili dlake in kazali na nekatere nekonsekventnosti v jeziku in na tehniške hibe — vse to se da z lahkoto odpraviti ob eventualni novi izdaji. »Kraguljčki« so lepo darilce mladini — to je naša kratka sodba. G.

Učiteljski Ročni Zapisnik v vojnem letu 1915 za šolsko leto 1915/16. — XXII. letnik. — Sestavil L. Jelenc. — Natisnila in založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. — Cena: Brez kataloga elegantno vezan 1 K 20 vin., s katalogom za 100 učencev 1 K 40 vin., za 150 učencev 1 K 60 vin. — Letos smo dobili svoj Ročni Zapisnik jako skrajšan po vsebini. Zakaj — to nam pove njegov urednik v uvodnih besedah. Vzlíc temu je knjižica vrlo zanimiva, saj je tudi ona odmev sedanje vojne s posebnim ozirom na slovensko učiteljstvo. Tudi padlim našim tovarišem je postavljen v R. Z. spomenik. — Urednikove besede se glase upapolno z ozirom na zmagoslavni konec sedanje vojne in glede na našega naroda in stanu bodočnost. Naj se zgodi tako! — Naj ne bo našega tovariša in naše tovarišice brez letošnjega Ročnega Zapisnika!

Srednješolske vesti.

LUKA PINTAR.

Po dolgem in hudem trpljenju je dne 7. t. m. umrl ravnatelj c. kr. študijske knjižnice v Ljubljani, prof. Luka Pintar, star 58 let. Pokojnik je bil rodom iz Poljanske doline. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, potem je pa v Gradcu študiral slovansko in klasično filologijo. Služboval je kot profesor na ljubljanski gimnaziji, potem pa prišel na mesto, ki ga je svoj čas zavzemal Fran Levstik, namreč na mesto skriptorja v študijski knjižnici ter pred več leti postal njen ravnatelj. — Luka Pintar je bil odlični učitelj in tudi odlični vodja velike študijske knjižnice, posebno mnogo zaslug pa si je pridobil na znanstvenem polju. Z njim smo izgubili enega najodličnejših jezikoslovcev, neumornega znanstvenika, čigar spise v »Ljubljanskem Zvonu« so tudi nestrokovnjaki z zanimanjem čitali. Zlasti velike so zasluge Luke Pintarja za razlago slovenskih krajevni imen. Izdaja njegovega Prešerna je najpopolnejše delo. — Blagi pokojnik je bil nad vse postrežljiv ravnatelj študijske knjižnice, pospeševalec vsakega znanstvenega dela in ljubezniv družabnik. Tudi med učiteljstvom je štel lepo število iskrenih prijateljev. — Zapustil je vdovo in dvoje otrok, hčerko in sina-zdravnika, ki je sedaj na vojnem polju. — Zaslužnemu znanstveniku in pisatelju in vnetemu rodoljubu je zagotovljen trajen in časten spomin!

ANTON BEZENŠEK.

Kakor poročajo iz Sofije, je tamkaj dne 11. decembra umrl naše gore list, profesor Anton Bezenšek. Rojen je bil leta 1854. v Bukovju blizu Celja. Dopravišči gimnazijske študije v Celju, je napravil leta 1874. zrelostni izpit v Zagrebu in začel leta 1876. izdajati mesečnik »Jugoslovanski stenograf«. Bezenšek je priredil prvo stenografijo za slovenski jezik. Leta 1879. se je Bezenšek preselil na Bolgarsko in je po naročilu bolgarskega naučnega ministrstva priredil sistem bolgarske stenografije. V svojih mnogobrojnih obiskanih tečajih je vzgojil ali pomagal vzgojiti veliko število bolgarskih stenografov. Začetkom svojega bivanja v Sofiji je bil ravnatelj stenografske pisarne pri narodnem sobranju in obenem profesor na gimnaziji. Pozneje se je preselil v Plovdiv in je poučeval na tamkajšnji realni gimnaziji. Leta 1910. je bil premeščen v Sofijo in imenovan za izrednega profesorja na vseučilišču, kjer je deloval do svoje smrti. Pokojnik je bil tudi sicer literarno delaven in je med drugimi deli pisal tudi bolgarsko slovnico za Slovence in popis Bolgarske. Sodeloval je tudi pri mnogih literarnih in političnih listih. Delovanje slovenskega učiteljstva je vedno spremljal z živim zanimanjem. — Za prerano umrli žaluje pet bratov, soproga in dvoje otrok. Zaslužnemu slovenskemu možu časten spomin!

Umrl je na Dunaju bivši profesor na ljubljanski realni, šolski svetnik Franc Kreminger, star 80 let, ki je nekaj let poučeval risanje tudi na ljubljanskem učiteljski. R. i. p!

Za strokovnega nadzornika pouka v risanju na štajerskih, kranjskih in koroskih srednjih šolah, licejih in učiteljskih je imenovan graški realni profesor Ladislav Pasdirek, in sicer za šolski leti 1916/17 in 1917/18.

Madjarščina v dunajskih srednjih šolah. Naučno ministrstvo je uvedlo na dveh dunajskih srednjih šolah madjarščino kot neobvezen učni predmet. Pouka se lahko udeleže vsi dunajski srednješolci.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Na svoji zadnji seji je sklenila Zveza pozvati vsa okrajna učiteljska društva, da pobirajo redno članarino ter pošljejo prispevke Zvezinemu blagajniku. Ponovno smo poudarjali, da imamo vse prioboljške zahvaliti edino naši organizaciji, ki pa se more gibati le, ako je gmotno dovolj podprta. Za preteklo leto so vpslala le nekatera društva društvene prispevke, za tekoče leto pa sploh nobeno. Tako ne moremo dalje! Res so hudi časi, splošno pomanjkanje in draginja povsod, vendar svojih dolžnosti ne smemo pozabiti, ako hočemo, da ohranimo vsaj to, kar dobivamo sedaj. Opozarjali smo že okrajna društva, da skrbe po mogočnosti za času primerno delovanje društev ter ako so vpoklicani društveni funkcionarji, delujejo ostali.

Ze ob začetku vojne smo osnovali »Učiteljski vojaški podporni sklad«, iz katerega bi dobivali podpore po vojni posebno prizadeti tovariši, oziroma oni, ki bi rabili za svoje zdravljenje podpore; a do danes se jih je oglasilo malo, ki bi kaj žrtvovali v ta namen. Res smo prizadeti po teh nesrečnih časih vsi, a vendar so nekateri, ki jih ne zadene tako občutno, in tu se obračamo posebno do naših cenjenih tovarišic, naj ne zaostanejo v teh usodepolnih časih. Zveza je sklenila, naj bi učiteljstvo darovalo v ta sklad mesečno po 1/2% svojih plač, katere vsote bi vsakega prvega pobral šolski vodja ter jih poslal naravnost Zvezinemu blagajniku tovarišu A. Gnusu, nadučitelju na Dolu pri Hrastniku. Slovenskemu štajerskemu učitelju naj so v zglede nemški tovariši, ki so nabrali v ta namen čez 10.000 K.

Ne pozabite na edini naš list, na »Učiteljskega Tovariša« ki ga moramo držati za vsako ceno!

Še enkrat pozivamo vsa društva, da objavijo statistiko učiteljev-vojakov, kakor so to že nekatera storila!

Vsem članom veselejše Novo leto!

Odbor.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo. Na željo večih tovarišev sklicujem glavno zborovanje Gornjegrajskega učiteljskega društva na dan 6. januarja 1906 ob 10. uri dopoldne v šolo v Gornjem gradu. Vzpored: a) nagovor predsednikov; b) dopisi; c) poročilo tajnice; d) poročila blagajnika; e) volitev novega odbora; e) slučajnosti. K polnoštevilni udeležbi vabi Ivan Kelc, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj poroča, da je učiteljstvo pri Sv. Boljenku na Kogu prispevalo za podporni sklad učiteljskih vojaških rodovin v mesecu septembru, oktobru in novembru po 3 K, torej skupaj 9 K.

Zaeno objavlja dopis, ki ga je poslalo okolo 15. decembra tega leta vsem šolam v okraju, ker se bodo mogoče tudi druga štajerska učiteljska društva po njem ravnala. Dopis se glasi:

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem je poslala vsem včlanjenim učiteljskim društvom, torej tudi Učiteljskemu društvu za ormoški okraj svojo VIII. okrožnico, katere vsebino daje podpisano načelstvo učiteljstvu v ormoškem okraju na znanje:

1. Za leto 1914. je polovica društev, za leto 1915. pa so vsa društva Zvezi svoj letni prispevek dolžna. Ako pomislimo, da smo vsa dosedanja izboljšanja svojih gmotnih razmer dosegli po stanovski organizaciji in da so v onih, za draginjsko doklado odločilnih dneh v februarjskem zasedanju štajerskega deželnega zbora za leto 1914. tudi slovenski odborniki štajerske deželne organizacije v deželnem zboru trkali od poslanca do poslanca, zaslužili pač ta organizacija, da se ji dajo življenjski pogoji za nadaljnje življenje in delo! — Učiteljstvo ormoškega okraja je vedno kazalo smisel za organizacijo in celokupnost. Naj tudi to pot pokaže in dokaže tozadevno smisel na ta način, da poravnava vsak učitelj in vsaka učiteljica svojo društveno članarino do vstevšega leta 1915. V ta namen bo — ker v doglednem času ne bo društvenega zborovanja — blagajnik našega učiteljskega društva pred koncem leta 1915 opomnil pismenim potom vse dolžnike, da se do 15. januarja 1916 odzovejo svoji stanovski dolžnosti. Po tem roku bomo dolžnike črtali iz imenika članov, zakaj boljše je malo zvestih bojevnikov kakor mnogo mlačnih brezbriznikov!

2. Ob začetku vojne je Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem osnovala »Učiteljski vojaški podporni sklad«, iz katerega bi naj dobivale podpore v bedi se nahajajoče družine učiteljev-vojakov, še bolj pa svoj čas z bojnega polja se vrnivši pohabljeni ali zdravilišča in podpor potrebni tovariši. Nemiški štajerski tovariši, ki vendar vobče ne žive v boljnih razmerah, so v ta namen med seboj nabrali v par mesecih 10.000 K. Med nami slovenskimi učitelji pa slična že prej započeta akcija ni našla pravega odziva kakaj nabrali smo par sto kron! — Ker je zadeva vsekakor velevažna in ker je Zveza prepričana, da bo v tej zadevi po dokončani vojni morala imeti na razpolago vsaj skromna sredstva, je odbor Zveze na svoji seji dne 14. novembra 1915 v Celju sklenil, vse učiteljstvo pozvati, da daruje mesečno 1/2% svojih plač v ta učiteljski podporni bojni sklad! Načelstvo Učiteljskega društva za ormoški okraj daje ta sklep učiteljstvu in ormoškem okraju na znanje in pripominja sledeče:

Ako se bo po učiteljski organizaciji priborjena draginjska doklada iz leta 1914, ki se je potem naknadno dovolila tudi za leto 1915, učiteljstvu izplačala tudi v letu 1916, potem je moralna dolžnost vsakega učitelja in učiteljice, da plača od Novega leta 1916 naprej zgoraj označeni stanovski davek 1/2% svojih vsakomesečnih službenih prejemkov. Ako pa nam po učiteljski organizaciji priborjeno drag. dokl. z Novim letom 1916 črtajo — slednjega se je jako bati, in draginjska doklada ni nič tako sigurna, kakor se nekateriki z njo tolažijo! — no, potem tudi učiteljska organizacija ne reflektira niti na ta davek — niti na dolžno članarino!

Tovariši voditelji, oziroma tovarišice voditeljice naj prvič takoj 1. januarja in potem vsak prvi dan v mesecu povodom izplačila mesečnih prejemkov pobero ta 1/2% davek od vsega učiteljstva ter ga pošteje naravnost Zvezinemu blagajniku tovarišu Antonu Gnusu v Dol pri Hrastniku. Zaeno pa naj po dopisnici obvestijo podpisane načelnika, kdo je daroval in koliko je daroval in kdo ni nič daroval, da se vse objavi. Na ta način upamo doseči krog, v katerem se bodo zbirali najbolj zavedni učiteljski člani, krog, ki bo razpolagal s sredstvi, da bo podpiral v tem krogu stoječe tovariše. Seveda bodo potem izven tega kroga stoječi tovariši v slučaju potrebe žalibog zaman trkali na učiteljsko organizacijo!

3. Ker živimo v vojnem času, je vsekakor potrebno, da vemo, kako je vojna posegla tudi v naše učiteljske vrste in kateri tovariši so bili ali so še v aktivni vojaški službi. Na poziv Zveze je večina učiteljskih društev že objavila tozadevno statistiko svojih učiteljev-vojakov. Naše društvo je slično statistiko še na dolgu. Hočemo pa jo sedaj objaviti. V ta namen se naj učiteljstvo vsake šole takoj po sprejemu tega dopisa sestane na kratek skupen pogovor. V tem pogovoru naj šolski vodja pismeno fiksira:

a) učitelje, ki so bili v začetku vojne mobilizirani, njih šarža, ali so bili v fronti ranjeni, zboleli, odlikovani, mrtvi, bolni, zopet oproščeni, ujeti;

b) učitelje, ki so bili pozneje vpoklicani, njih šarže itd., kakor pri a).

Ta material naj vsak šolski vodja nemudoma pošlje podpisanemu načelstvu v svrhu objave v stanovskem glasilu.

Ta dopis naj šolski vodja da prečitati vsemu učiteljstvu, najsi bodo člani ali nečlani naše organizacije!

Kranjske vesti.

JANKO JANEŽIČ.

V četrtek, dne 2. decembra t. l., torej na dan, ko je navadno počivalo njegovo delo v šoli, se je preselil k večnemu počitku po dolgi in mučni bolezni tovariš Janko Janežič, c. kr. vadnični učitelj VIII. čim. razreda na vadnici ljubljanskega učiteljskega in bivši okrajni šolski nadzornik o okrajih Kranj-Radovljica, v 56. letu svoje dobe. — Rojen je bil leta 1860. na Vrhniku ter je leta 1880. dovršil učiteljske v Ljubljani. Služboval je v kamniškem okraju in na II. mestni šoli v Ljubljani, dokler ga niso kot izbornega pedagoga in metodika leta 1899. pozvali na ljubljansko vadnico ter pozneje imenovali za okrajnega šolskega nadzornika. V tej lastnosti je posloval le 5 let ter se je zahvalil za to mesto prej, preden je pošla njegova doba. Niso mu prijale razmere in prilike, zato se je rajši vrnil na vadnico, kjer je lahko nemoteno služil svojemu poklicu, kakor mu je to velevalo srce — dokler ga ni prisilila bolezen v grlu, da je zamenjal učilnico z bolniško sobo. Iskal je rešitve zdravju tudi na dunajski kliniki, a bilo je zaman: neozdravljiva bolezen je razjedla njegove notranje organe, smrt mu je bila samo rešitev iz trpljenja. — Vsi njegovi mnogoštevilni učenci se ga še danes s hvaležnostjo spominjajo, a tudi učiteljstvo, ki mu je bil nadzornik, hvali njegovo objektivnost, vestnost, sposobnost in korektnost. Ta hvaležnost in to priznanje dičita njegov grob kot najlepši spomenik, postavljen slovenskemu učitelju! — Izvrstnemu in zvestemu stanovskemu tovarišu, najboljšemu prijatelju mladine, vrlemu in ljubeznivemu nadzorniku bodi ohranjen blag spomin!

— **Božična darila za vojake.** — Na ljubljanskih mestnih ljudskih šolah se je nabralo 4879 zavojčkov z različnimi božičnimi darili za vojaštvo. Za ljubljanske razmere naravnost obudovanja vredna požrtvovalnost. Naj bi skromni darovi naše mladine bili v razvedrilo in bodrilo našim hrabrim četam na braniku domovine!

— **Vojnega posojila** se je do konca novembra 1915 podpisalo na ljubljanskih ljudskih šolah od učiteljstva in učencev, oziroma njih staršev 238.573 kron 69 vinarjev. Te številke povedo več kakor cele knjige! To je sijajni uspeh patriotičnega dela ljubljanskega učiteljstva!

— **Trgovska in obrtna zbornica.** Po poročilu zborničnega tajnika dr. Windischerja je sklenila trgovska in obrtna zbornica na zadnji seji izplačati šolskemu odboru za obrtno nadaljevalne šole v Ljubljani subvencije 500 kron.

— **Odlikovanje.** Njegova c. in kr. Visokost gospod nadvojvoda Franc Salvator je podelil tovarišici Avgusti plem. Mattanovičevi, učiteljici na mestni dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani, srebrno kolajno »Rdečega križa« z vojno dekoracijo. — Tovarišica pl. Mattanovičeva sodeluje že od začetka vojne neprenehoma in neumorno kot nadzorovalna dama garnizijske bolnice v II. državni gimnaziji.

— **Šin deželnega glavarja kranjskega padel.** V nedeljo popoldne, dne 2. pret. mes., je pri Sv. Luciji padel junaške smrti za domovino c. kr. poročnik in cand. iur. Ivo Šusteršič, sin deželnega glavarja Kranjskega, g. dr. Ivana Šusteršiča. Zadel ga je sovražna granata. Padlemu junaku bodi časten spomin, a kruto zadeti rodovini pokojnika naše iskreno sožalje!

— **»Jubilejska samopomoč«.** Dne 2. dec. t. l. je umrl tovariš Janko Janežič, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, ki je bil član društva »Jubilejska samopomoč«. Ker je društveni predsednik mobiliziran, sem kot njegov namestnik v smislu § 3. društvenih pravil izplačal zakonitim dedičem 504 krone. Vsled tega pozivljam vse člane, da plača vsak za Janežičev smrtni slučaj v smislu § 4. tekoma enega meseca 2 kroni. Hkrati plačaj vsak član v smislu § 5. za leto 1916 v rezervno podporno zalogo 2 kroni članarine. Ker so vsled vojne društveniki neznankje razkropljeni, zato se to pot ne bodo razpošiljale poštne položnice (čeki), ampak plačaj vsak član 4 K 6 vin. po poštni nakaznici na naslov: »Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani«.

Ljubljana, 20. decembra 1915.

Jakob Dimnik,
podpredsednik.

— **Umrla je** v Ljubljani Katarina Adamičeva, nadučiteljica vdova. Blaga žena je bila mati našega tovariša in skladatelja Emila Adamiča, ki je sedaj v ruskem ujetništvu. Bodi ji blag spomin!

— **Pohvalno priznanje** je izrekel kranjski deželni šolski svet nadučitelja Iv. Pirnatu v Mokronogu, ker je napravil in uredil šolski vrt in ker šola izkazuje jako zadovoljiv splošen uspeh, in učiteljici na tej šoli Rozi Randlovi za njene jako dobre uspehe v šoli.

— **Iz ruskega ujetništva.** Učitelj Rajko Božič iz Mengša naznanja z dopisnico z dne 29. oktobra, da je sedaj zdrav v ujetniškem taboru v Novem Nikolajevsku v tomski guberniji v Sibiriji.

— **V Ljubljani** je umrla gospa Marija Kustrova, nadučiteljica vdova, v visoki starosti. Blagi ženi blag spomin!

— **Koze v Selški dolini.** V Dolenji vasi pri Selcih sta umrli na njih dva otroka, na Bukovici en vojak-invalid; bolnih je še osem oseb. Šoli v Selcih in na Bukovici sta zaprti.

— **Odlikovanje.** Srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda je dobil kadet Anton Gaspari, učitelj v Babnem polju in sotrudnik »Zvončkov« (Tone Rakovčan). Odlikoval se je v zadnjih galiških bojih ob Dnjestru.

— **Učenke c. kr. rudniške ljudske šole** v Idriji so poslale našim hrabrim vojakom na bojišče 578 zavojev božičnih darov. Ako pomislimo, da so deklice večinom hčere rudarskih staršev, je ta vidni dokaz čuvstvanja njihovih blagih in domoljubnih src toliko lepši. Kaže pa tudi, kako plodovita je ta patriotična vzgoja vrlih naših učiteljic. — Učenke iste šole so zopet nabrale 17 1/2 kg kovin.

— **Letnino za učiteljski konvikt** so plačali gg.: Fran Črnagoj, Simon Punčah, Alojzij Kecelj, Jakob Sedej, Valentin Zavrl, Ernestina Oman, Josip Ambrožič, Ivan Belč, Jakob Dimnik, Jakob Furlan, Franc Galč, Luka Jelenc, Vendelin Sadar, Juraj Režek in Karel Wider.

— **Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta** ne bo imelo letos zaradi vojnih razmer običajnega občnega zbora o Božiču, ampak bržkone, če bo mogoče, šele o Velikonoči. Iz enakega vzroka odpade tudi običajni občni zbor »Slovenskega deželnega učiteljskega društva«.

— **Poverjenike »Slovenske šolske Matic«** prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov za leto 1915. Članarino sme vsak poslati tudi kar naravnost »Slovenski šolski Matici« v Ljubljano.

— **Iz ljudskošolske službe.** Bivša učiteljica na privatni osemrazredni šoli v Mekinah Cecilija Steletova je imenovana za provizorično učiteljico v Tunjcah. — Za suplentinjo v Metliki je imenovana Marija Breznikova, ker je odšel učitelj Leop. Morela v vojaško službo. — Za suplentinjo v Žužemberku je imenovana Julija Bantanova, v Lozicah pa kandidatinja Josipina Blumauerjeva. — Ljubljanski mestni šolski svet je pridobil učitelja Janka Likarja s 4. mestne deške ljudske šole v službovanje na trirazrednici na Karolinski zemlji. — Na 4. mestni deški šoli je nameščena Josipina Likozarjeva kot suplentinja. — Absolvirana kandidatinja Pavla Močnikova je pripuščena k brezplačni praksi na 4. deški šoli v Ljubljani. — Izstopila je iz šolske prakse na 1. mestni deški šoli v Ljubljani kandidatinja Ljudmila Svetličičeva, vstopila pa kandidatinja Ljudmila Čermakova. — Ker je odšel nadučitelj Peterlin iz vasi Fara v črnovojniško službo, vodi tamkajšnjo šolo interimski učiteljica Angela Peterlin-Šteblajeva. Na šoli v Semicu je nameščena kandidatinja Alojzija Severjeva kot suplentinja, ker je odšel učitelj Ivan Riglar v vojaško službo. V Spodnji Šiški na osemrazredni dekliški šoli je nameščena kot suplentinja kandidatinja Marija Lombarjeva. — Okrajni šolski svet v Logatcu je ime-

noval za suplentinjo na mesto obolele učiteljice Viljeline Repič-Leskovičeve absolvirano učiteljsko kandidatnjo Hermino Dietzevo. — C. kr. okrajni šolski svet v Krškem je imenoval za suplentinjo na ljudski šoli v Bušehi vasi kandidatnjo Antonijo Ažmanovo, v Mokronogu pa kandidatnjo Frideriko Lužarjevo. — Izprašana učiteljica Adela Zajčeva je nameščena kot suplentinja na deški ljudski šoli v Spodnji Šiški, ker je učitelj Fran Lončar odšel v vojaško službo; istotako je nameščena tam kandidatinja Ivana Cerarjeva, ker je odšel tudi učitelj Stanislav Lavrič v vojaško službo. V Vodcah je nameščena kot suplentinja Marija Žerjavova. — Absolvirana učiteljica kandidatinja Ljudmila Slanovčeva pride kot poizkusna kandidatinja na drugo mestno deško šolo v Ljubljano. — Učiteljica Marija Rotova je vstopila na osemrazrednico v Lichtenthurnovem zavodu kot pomožna učiteljica. — Učiteljske kandidatnje Marta Lapajnetova, Marta Reichova, Ljudmila Vrstovškova in Marija Chladkova so pripuščene k brezplačnemu pouku na mestni slovenski osemrazredni dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani. V Rovtah je nameščena za suplentinjo kandidatinja Pavla Drexlerjeva, ker je učiteljica Pavla Brezovškova obolela; v Oblaku pa Marija Očakarjeva, ker je tamkajšnja učiteljica Ivana Čukova zaposlena kot strežnica v garnizijski bolnišnici v Ljubljani; Nežika Koščeva je nameščena za suplentinjo v Brusnicah. — Absolvirana učiteljska kandidatinja Ljudmila Povalejeva je pripuščena k brezplačni praksi na osemrazredni dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani. — Namesto vpoklicanega učitelja Alojzija Novaka pride na prvo mestno deško šolo v Ljubljani poizkusna kandidatinja Gabriela Sadarjeva kot suplentinja. — Namesto nadučitelja Henrika Paternosta, ki je dobil dopust zaradi bolezni, bo supirala na ljudski šoli v Senožečah dosedanja provizorična učiteljica v Kalu Angela Sila. — Za provizorično učiteljico v Kalu je imenovana poizkusna kandidatinja Kristina Šturmovna. — Brezplačno prakticanje je dovoljeno kot poizkusnim kandidatnjam: abs. učit. kand. Ani Krapševi na prvi deški ljudski šoli v Ljubljani, absol. učit. kand. Angeli Žorževi na osemrazredni slovenski dekliški šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani in absol. učit. kand. Ivani Kraner-Leilerjevi na ljudski šoli v Zgornjem Logatcu. — Za provizorično učiteljico na Čatežu je imenovana bivša suplentinja Hedvika Schweigerjeva. — Namesto vpoklicanega nadučitelja Jožefa Zupančiča bo supirala na ljudski šoli v Rečni absolvirana učiteljska kandidatinja Marija Sušnikova.

— **S seje kranjskega deželnega šolskega sveta** dne 14. decembra 1915. Število kranjskega učiteljstva znaša koncem 1915. leta 1054, od tega jih odpade na prvi razred 106, na II. razred 158, na III. razred 316, na IV. razred 474. Pomaknejo se torej v višje razrede, in sicer: v I. razred: Gärtner Franc, Ljubljana; Perz Jos., Livold; Dremelj Ivan, Polica; Blejec Luka, Terzin; v II. razred: Zirer Pavla, Krško; Nagu-Zalokar Ivana, Orehoviča; Carnelli Amalija, Hrenovice; Benedičič-Franke Marija, Škocjan; Kosec Miha, Bučka; Grad Janko, Moste; v III. razred: Baebler Leopold, Grahovo; Kozamernik Marija, Starigr pri Ložu; Cerar Angela, Št. Jurij; Poljšak Felicita, Suhor; Knez Rudolf, Št. Vid pri Brdu; Vilhar Katarina, Št. Peter na Krasu; Grom Franciška, Naklo; Bojec Stefanija, Begunje p. Cerknici; Kobal Julijana, Drenov grič; Žebre-Žen Jerica, Skaručna; Stalzer Iv., Kočevje; Tancig Severa, Izlake. — Službena starostna doklada se prizna profesorju Fr. Stoparju v Rudolfovem in Ivanu Škerlju na II. državni gimnaziji v Ljubljani. — Metelkovo ustanovo dobe: Schweizer Vikt., Dobropolje; Pavčič Anton, Kostanjevica; Skulj Andrej, Tržišče; Mihelič Josip, Predvor; Bajec Ivan, Št. Vid nad Ljubljano; Drašček Anton, Zalog; Dremelj Ivan, Polica; Urbančič Anton, Igavas; Slapšak Julij, Radovljica; Pleničar Josip, Kropa; Ferjan Gustav, Dvor; Kristof Anton, Radovljica. — Premijo društva za obdelovanje vrtov dobe: Högl Franc, Štalcarji; Križnar Josip, Senčur; Levec Janez, Ljubljana; Korošec Josip, Koroška Bela; Štular Franc, Vavta vas; Potokar Fran, Dragatuš. — Učiteljica Vohinec-Mikota Antonija se začasno upokoji.

— **Tretja mestna deška ljudska šola v Ljubljani** je vršila zabijanje žrebčev v »Brambni ščit« dne 15. decembra 1915 po končanem šolskem pouku. Udeležili so se zabijanja vsi učenci tega zavoda pod vodstvom svojih učiteljev. Vsakemu učencu se je vročil po zabijanju v spomin na izreden dogodek mali listek z »Brambnim ščitom«.

— **V deželni bolnišnici v Ljubljani** je bil tovariš Janko Škerbinec, ravnatelj v pok. iz Višnje gore, srečno operi-

ran. Trpel je več let na očesni mreni. — Želimo povsod priljubljenemu in spoštovanemu tovarišu, da bi se še dolgo vrsto let veselil ljubega zdravja!

Štajerske vesti.

MARTIN SKLOPŠEK.

Iz Laškega trga je došla žalostna vest, da je v novi deželni bolnišnici v Gradcu umrl tovariš Martin Sklopšek, nadučitelj na Reki pri Laškem trgu. Rojen je bil v Pišecah leta 1878., torej mu je bilo komaj 37 let, ko je zatisnil za vekomaj svoje oči. Učiteljske je dovršil leta 1897., definitivno pa je bil nameščen leta 1901. — vse sama mlada leta, obilo dobrega obetajoča — a tako hitro vse uničeno, ko se še ni moglo razviti v plodoviti moški zrelosti! ... Žalost nam zaliva srce, ko moramo čuti v teh strašnih časih kar naprej — ta in ta naših je končal... Koliko pa nas še ostane naposled?... Kaj bo z našim osirotelim šolstvom?... Bodi ti, ljubi tovariš Martin, trajen spomin v naših srcih!

—š— Iz Vurberga pri Ptujju poročajo: Štajerski cesarski namestnik je podelil nadučitelju Franu Žihru za 44letno službovanje na ljudski šoli častno kolajno. Tovariš nadučitelj je s 1. decembrom t. l. vpokojen. Služboval je na Vurberški šoli 42 let. Naj bo ponosen na to odlikovanje, ki je javno priznanje njegovega neumornega dolgoletnega dela na polju ljudske prosvete. Želimo tovarišu nadučitelju, da še doživi mnogo zdravih srečnih let v zaslužnem pokoju!

—š— Odlikovanje po junaški smrti. Tovariš učitelj Mirko Kovačič iz Selnice ob Dravi, o čigar junaški smrti na južnem bojišču smo poročali zadnjič, je bil po smrti odlikovan s srebrnim zaslužnim križcem s krono na traku hrabrostne kolajne.

—š— Iz Ljutomera nam pišejo: Ranjen je bil na italijanskem bojišču praporščak Fran Luknar, učitelj pri Sv. Juriju ob Ščavnici. En dan prej je bil še odlikovan z bronasto kolajno.

—š— Jarenina v Slovenskih gorah. To vam je bilo čvickanja in žvrgoljenja, kakor kadar priletijo lastovke nazaj, vseleč se, da je premagan njih sovražnik — zima! Naši fantje Jareninčani so odhajali pod vodstvom svojega nadučitelja Jožefa Čonča kot prostovoljni strelci k c. kr. polku prostovoljnih strelcev v Maribor. Bilo je 14 junaških mladeničev; nadučitelj jih je odbral iz svoje čete »vojaških mladostnih predvaj«. Voz so imeli lepo okrašen s svežim štajerskim zelenjem; podoben je bil upanosnemu pomladanskemu gnezdu, krog katerega se sliši braneči »čiv, čiv«, če ga sovražnik ogroža. Pa so klicali, da grede Italijanom polento solit. — Ko pa so prišli v Maribor, stavim, da bi se vsak jokal, če bi ga bili odslovili nazaj domov. Tovariš nadučitelj jim je še položil za slovo lepih vodilnih nauk v potno torbico ter jih opominjal, naj bodo vredni tovariši slavnih slovenskih vojakov. V spomin pa jim je še izročil pesemco, ki jo je sam (razen prvih treh kitic, ki so narodne) sestavil nalašč zanje. — Tako vzgaja in vnema slovensko učiteljstvo mladino v teh hudih in resnih časih za cesarja in domovino. — Da, tudi mi Slovenci hočemo z Avstrijo živeti ali umreti. Mi trdno verujemo v Avstrijo in njeno pravičnost in da, ko se vrne ljubi mir, se bo mogla veseliti ona z nami in mi z njo.

—š— Udeležba pri vojnem posojilu na Štajerskem. C. kr. štajerska namestnika razpošilja listom depis, v katerem izjavlja, da se je podpisalo vojnega posojila na Štajerskem 271 milijonov kron; od tega zneska odpade na podpise pri bankah in hranilnicah 232 milijonov kron. Tudi učenci raznih šol v deželi so podpisali precejšnje zneske; učenci državne gimnazije v Celju so podpisali 44.778 K. — Koliko so podpisale slovenske šole, nam ni znano. Gotovo pa je tudi ta znesek lep.

—š— Iz Trbovelj. Tudi Trbovlje ne smejo zaostati za drugimi večjimi kraji, kar se tiče domovinske ljubezni in patriotične požrtvovalnosti. Koliko tisoč kron se je nabralo in odposlalo v vojne namene, o tem sploh nismo ničesar poročali, ker samo že čuti, da smo storili svojo dolžnost napram državi in cesarju, nas navdaja z zadovoljstvom. Sedaj pa smo dobili s posredovanjem neumornega župana in šolskega ravnatelja Gust. Voduška tudi obrambni ščit, ki je postavljen na javnem prostoru v lepo okrašenem šotoru — nasproti Krammerjevi trgovini. V nedeljo je bilo slovesno zabijanje žrebcev. Po navduševalnem nagovoru županovom na zbrano mnogoštevilno občinstvo je zabil dva zlata žrebca v imenu trboveljske ob-

čine sam župan, podžupan Krammer v svojem imenu in v imenu gasilnega društva. Inženir Krasnig v imenu rudokopa, nadporočnik Reissner kot zastopnik vojaške oblasti, nadporočnik Armič iz Ljubljane, ki je bival ravno tukaj — v svojem imenu, župnik Časl v imenu župniškega urada, Marta Plavšakova v imenu učiteljskega osebja dekliške šole v Trbovljah. Potem se je vrstilo drugo občinstvo, in marsikatera stara mamica je s tresočo roko zabila žrebelj za domovino, ki jo tam v daljni tujini brani njen ljubljani sin. Tudi šolska mladina ni zaostala, in razredi se kosajo med seboj, kateri bo zabil več žrebcev. Tako so n. pr. na dan godu rajne cesarice Elizabete zabili učenci 5. razreda deške šole v Trbovljah 16 železnih žrebcev po 60 vin., kar je vsekako lep zgled domovinske ljubezni od strani našega nadobudnega naraščaja. Drugi bodo seveda še prišli. Tudi v Trbovljah bodo imeli pozni zanamci spomin na našo neomajno ljubezen do domovine.

—š— Umrli je v Celju bivši nadučitelj v Šoštanj, Franc Hernaus, 77 let star. Blag mu spomin!

Ivan Kryl.

Iz Ljutomera nam pišejo: Tukaj je umrl v sredo, 15. decembra, v 74. letu svoje starosti mnogozaslužni, obče priljubljeni in spoštovani učitelj realke, tovariš Ivan Kryl. — Služboval je na tej šoli polnih 45 let ter bil ustanovnik in duša vseh narodnih društev še v svoji visoki starosti. — Časten mu spomin!

—š— Vzporod in snov za domoljubne slavnosti. P. n. društvom na deželi in šolam, ki nameravajo prirediti kako patriotično slavnost, katere čisti dobiček je namenjen oskrbi ranjenih vojakov ali pa se sicer položi na oltar domoljubja, je pripravljen šolski ravnatelj Anton Kosi v Središču sestaviti brezplačno primeren vzporod ter dati na razpolago tudi za te namene potrebno snov. Navesti je samo, v kakem obsegu in s kakimi močmi se namerja prirediti slavnost.

—š— Poziv slovenskim glivoslovcem, da bi mi izvolili poslati svoj naslov. Več pismeno. — Span Anton, učitelj v Slov. Bistrici.

—š— Iz ljudskošolske službe na Štajerskem. Imenovane so: prov. učiteljica na šestrazredni ljudski šoli v Dobovi, Marija Gajškova, za definitivno učiteljico istotam; suplentinja na ljudski šoli v Št. Martinu pri Slovenjem gradu, Marija Vranjekova, za definitivno učiteljico na štirikazrednici v Kapeli; suplentinja na tri-razrednici v Prihovi, Antonija Rezabkova, za definitivno učiteljico istotam; prov. učiteljica na šestrazrednici pri Sv. Tomažu, Ivana Jagodičeva, za definitivno učiteljico istotam. Stalni pokoj je dovoljen nadučitelju na dekliški šoli za okolico v Slovenjem gradu Mariji Cuntarovi in def. učiteljici na ljudski šoli v Črešnjevcu Emiliji Pirnatovi, ki se ji je obenem izreklo priznanje deželnega šolskega sveta za njeno uspešno službovanje.

—š— Leitersberg-Krčevine pri Mariboru. Po velikodušnih podporah nam je bilo že nekaj let mogoče preskrbeti ubožnim otrokom naše šole gorke juho in kruh v zimskih mesecih. Pomožni odbor je sklenil tudi letos nadaljevati človekoljubno delo, ki je sedaj potrebnejše, kakor le kdaj. A nemogoče je brez dobrohotne, vsestranske pomoči. Z ozirom na mnogo-vrstna pobiranja v prid vojne oskrbe si pa odbor ne upa obračati se v posebnih prošnjah do naših dobrotnikov, ampak si dovoljuje le tem potom nujno prositi, naj plemenita srca ne zabijo naših lačnih, prezebanjanih otročičev, ki sredi zimskega mraza nimajo niti najpotrebnejšega, mnogokrat niti koščka kruha. Blagohotne darove sprejema baronica Twickl v Krčevinah — Burg Meierhof — in krajni šolski svet Leitersberg-Krčevine.

Koroške vesti.

—k— Draginjske doklade za učiteljstvo na Koroškem. Koroški deželni odbor je na seji z dne 23. novembra 1915 sklenil, dovoliti učiteljskemu osebju na javnih ljudskih in meščanskih šolah na Koroškem enkratne draginjske doklade iz deželnega šolskega zaklada, in sicer: 1. po 120 K vsem oženjenim učiteljem v krajih: Celovec, Trg, Borovlje, Špital, Sovodje, Greifenburg, Milstat, Zgornja Bela, Št. Vid, Breže, Svinet, Krka, Hüttenberg, Stari dvor, Kotarče, Strassburg, Beljak, Paternion, Rožek, Velikovec, Pliberg, Železna Kapla, trg Grebinj, Volšperk, Št. Andraž, Št. Pavel v Lab. dolini, Labud,

Št. Lenart v Lab. dolini, Dravberg in Zg. Dravberg; v industrijskih krajih Bleiberg in Kreuth pri Bleibergu; v letoviških Porečeh ob jezeru in Vrba; v vseh šolskih krajih davčnih okrajev Šmohor, Kotlje, Podkloster in Trbiž in onim na najožjem vojnem ozemlju ležečim in vsled draginje najbolj prizadetim šolskim krajem. 2. A) po 100 K vsem oženjenim učiteljem v ostalih šolskih krajih; B) neoženjenim učiteljem in učiteljicam v pod 1. navedenih krajih; 3. po 70 K neoženjenim učiteljem in učiteljicam v ostalih krajih; 4. po 70 K vsem samostojnim učiteljicam za ročna dela, izvzemši učiteljevim ženam, ki so nastavljene kot učiteljice za ročna dela. Draginjskih doklad ne dobijo v aktivni vojaški službi se nahajajoči neoženjeni učitelji kakor oženjeni učitelji, ki so kot gažisti (praporščaki in kadeti) v vojaški službi.

—k— Padel je na italijanskem bojišču absolvirani učiteljski kadet Maks Primus iz Celovca.

—k— Izpremembe v vodstvu okrajnih glavarstev na Koroškem. Deželni vladni svetnik Aleksander vitez Pawlowski pl. Jaroslav je določen za vodstvo okrajnega glavarstva Beljak, deželni vladni svetnik Robert baron Benz pl. Albkron je prestavljen iz Šmohorja v Velikovec in okrajni glavar Franc vitez Siller pl. Gambolo iz Št. Vida v Špital. Nadalje je bilo deželnemu vladnemu tajniku Martinu vitez Fražu pl. Ehrfeldu poverjeno vodstvo okrajnega glavarstva Šent Vid in okrajnemu nadkomisarju Ivanu Merlinu vodstvo okrajnega glavarstva Šmohor.

Goriške vesti.

—g— Odlikovanje. Srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda je dobil kadet Fran Erjavec, učitelj v Misličah in bivši urednik »Domačega Ognjišča«. Odlikoval se je v bojih na severu.

—g— Osebna vest. Učitelj Drago Bratina v Vel. Žabljah na Vipavskem je vpoklican k vojakom. Začasno ga nadomešča Rihard Gorjup, učitelj v Avčah.

—g— Goriško ces. kr. terezijansko kmetijsko društvo je preložilo svoj urad začasno v graščino Lesno brdo, pošta Vrhnika na Kranjskem.

Tržaške vesti.

—t— Šolski semenj na cesarjev dan. Tržaška šolska mladina je za ta cesarjev dan presenetila tržaško občinstvo. Mestne in okoličanske šole so sodelovale, tisočere pridne ročice so pletle, vezle, šivale in lepile, in ko je prišel cesarjev dan, so nam otvorile »šolski semenj«, ki naj pokaže občinstvu dela teh pridnih ročic in naj v proslavo cesarjevega dne prinese našim junakom, ki se bore v mrazu in zimi za obrambo naše domovine, čim več olajšav, čim več okrepila. Dvorana »Fenice« z vsemi predprostori je bila polna izdelkov šolskih otrok, od najpreprostejšega delca še neokretne začetnice, pa do najfinejšega umotvora ženske ročne umetnosti, v vseh slogih, v vseh barvah. In potem igrače, rezbe, slikarska dela itd. itd. Kdo bi mogel naštetati vse to! S prav posebnim veseljem pa pripominjamo, da so se po dobrem okusu in finem izdelku odlikovale med drugimi posebno naša CMD šola in prav tako tudi občinske slovenske šole. Resnica je, da so druge šole, kamor zahajajo otroci imovitejših staršev, mogle z večjim sijajem opremiti svoje izdelke, kot pa naše, kamor zahaja večjidela deca preprostih, delavskih staršev, gotovo pa je, da so dela, izgotovljena na naših šolah, enakovredna drugim, prav tako pa tudi, da so bila delana s tem večjo ljubeznijo, čim težje so bile žrtve zanje. Vinar uboge vdove je v templju veljal več kot bogatinov srebrnik. — Po dosedanjih računih znaša skupni uspeh vojaškega dne in šolskega semnja nad 40.000 K. V tem znesku pa niso vštete vsote drugih sličnih prireditev.

—t— Za nabavo šolskih potrebščin ubožnim učenkam dekliške CM. šole pri Sv. Jakobu je daroval gospod Nazarij Grižon 10 K, za kar se mu vodstvo najsrčneje zahvaljuje.

—t— Za goriške begunce so darovale razne obleke kolegije Bartljeva, Sabadinova in Setničarjeva, učiteljice pri Sv. Ivanu.

—t— Za naše vrle vojake je priredila c. kr. pripravljalnica za srednje šole v Trstu skupno z učenci zbirko darov, ki obseja več tisoč raznih predmetov in se pošlje našim vrlim bojovnikom na južno bojišče. K tej zbirki ste izdatno prispevali tudi tvrdki C. Clessich in Jos. Gorenjec in drug, ki jima bodi izrečena tem potom najiskrenejša zahvala.

—t— Dijaškemu podpornemu društvu v Trstu je daroval tovariš Miroslav Pretnar, ravnatelj c. kr. pripravljalnice za srednje šole, v počeščenje spomina pok. Franca Abrama 10 K.

—t— Za naše ubožne učence je darovala gospa Kacafura: 2 srajci, 1 telovnik, 1 čepico in 1 klobuk. Srčna hvala!

—t— Miklavžev večer otroškega vrtca na Vrdelci je uspel v vsakem oziru kar najpolnejše, zlasti pa v materialnem. Ob nabito polni dvorani smo preživeli res lep večer, zabavajoč se z igrami, petjem in deklamacijami. Vse točke vzporeda so se izvajale prav lepo, tako da moramo odkritosrčno pohvaliti vse, ki so sodelovali. Le tako naprej, mladina naša! Prav posebno pa nam je ugajal Miklavž, ki nam je podal dovolj lepih naukov, obdaril ma-le in velike ter nam končno obljubil, da se zopet povrne k nam prihodnje leto. Vodstvo otroškega vrtca in podružnice CMD se prav presrečno zahvaljuje vsem, ki so pripomogli, da je ta prireditev uspela tako lepo.

—t— Iz Kolonje. Nad vse dobro je bila obiskana božičnica CM otroškega vrtca v Kolonji. Z živahnim ploskanjem so pozdravljali Kolonjčani nastope svojih malčkov, ki so bili bogato obdarovani za svojo pridnost. Po vzporedu je bilo veselje s štruklji, tako da jih je kmalu zmanjkalo. Razvila se je ljubka domača zabava, skrbi pa so ostale doma.

—t— Razpis štipendija. Za šolsko leto 1915/16 je oddati gimnazijski štipendij letnih 210 K za dijaka tržaške gimnazije, ki je avstrijski državljan in rimsko-katoliškega veroizpovedanja. Tozadavne prošnje opremljene z običajnimi dokumenti, je oddati najkasneje do 31. decembra t. l. v vložnem uradu mestnega magistrata.

Istrske vesti.

Nikola Maračič

Iz Punta nam poročajo, da je tam umrl tovariš Nikola Maračič, tamkajšnji nadučitelj. — Bil je vrl mož in izboren učitelj, ki je vse svoje življenje posvetil vzgoji otrok in blaginji svojega ljubljene naroda. — Bodi mu ohranjen trajen spomin!

—i— Junaške smrti je padel v bojih na soški fronti kadet v rezervi bosansko-hercegovskega polka Peter Bolonič, sin nadučitelja Petra Boloniča v Sv. Petru v Šumi. Bil je dne 30. novembra težko ranjen v treh. Odnosi so ga v bolnišnico v Renčah, kjer je zaradi dobljene rane izdihnil svojo dušo in so ga pokopali na tamošnjem pokopališču. Junak je bil in junaške smrti je umrl v obrambo svoje domovine. Padlemu junaku časten spomin, a rodovini njegovi naše najiskrenejše sožalje!

—i— Hrvatske šole za begunske otroke na Moravskem. Dovoljenje za otvoritev hrvatskih šol na Moravskem za begunske otroke iz Istre je že izdano, ali poročajo istočasno z Moravskega, da dotična okrajna glavarstva še niso dobila izkaza učiteljev; zato naj se učitelji obrnejo kar naravnost na okrajno glavarstvo v Moravski Trebovi, Zahrebu in Žumpreku.

—i— Obsojen obrekovalec. Tajnik kanfanarske občine v Istri, Italijanaš Mato Cossara, je bil lani ob izbruhu vojne obdolžen učitelja v Baratu, tovariša Antona Hvala, da je imel v svoji šoli učne knjige, v katerih je bila slika srbskega kralja Petra. Cossara je pri zaslišanju to svojo obdolžitev s prisego potrdil. Hvala je bil 3 mesece v zaporu. Slednjič se je izkazalo, da je Hvala nedolžen, in državno pravičnostvo je prijelo Cossara zaradi krive pri-sege in obrekovanja. V Rovinju je bil sicer oproščen, ali najvišje sodišče na Dunaju je razveljavilo rovinjsko razsodbo, in vršila se je v Trstu nova razprava, na kateri je bil Mato Cossara obsojen zaradi zločina goljufije in obrekovanja na 6 mesecev ječe. Tako je dobil po nedolžnem preganjanju tovariš Hvala sijajno zadostitev!

—i— In to v sedanjih časih! »Hrvat-skemu Listu« v Pulju pišejo iz Tinjana: »Naša župnija šteje do 2000 prebivalcev, med katerimi je kvečjemu 100 Italijanov. Do leta 1914. je bila v Tinjanu trirazredna hrvatska šola, v kateri se je italijanski jezik poučeval po dvakrat na teden. Bilo je torej vse v redu. Ali čim je postal župan človek italijanskega mišljenja, se je začelo delati za italijansko šolo, in nekoliko zlepa in nekoliko zgrda so dobili 40 otrok, in italijanska šola se je odprla. V prvi razred je vpisanih 33 otrok, a le trije znajo za silo italijanski, vsi drugi pa — nič. Od teh 33 otrok jih ni niti 10, ki bi bili

dolžni obiskovati šolo, ker imajo 3—5 let. «Nadaljni odstavek je cenzura zasegla. »Hrvatski List« zaključuje: »Ali ne veste, da so vaši bratje Hrvatje danes prvi branilci države na Soči? Bodite Hrvatje in pošiljajte svoje otroke v hrvatsko šolo!« — V sedanjih časih, pa kaj takega! Človeku je težko verjeti v tak pojav narodne nezavednosti. V župniji, kjer je, da ali ne, 100 Italijanov — koliko more biti potem za šolo obveznih otrok?! — pa imajo italijansko šolo, v katero očitvidno zahajajo Hrvatje!

—i— **Iz ruskega ujetništva** se je oglašil kadet Franc Jakopec, učitelj v Pomjanu pri Kopru. Ujet je bil 18. septembra t. l. ter se nahaja sedaj v Caričinu ob Volgi. Piše, da je zdrav.

—i— **Razpuščen občinski zastop.** Namestništvo je občinski zastop v Vodnjanu (Istra) razpustilo in je začasno vodstvo občinskih poslov poverilo ravnatelju tamojšnje kmetijske šole Robertu Steinerju.

Splošni vestnik.

Sadjarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče, ki se hočejo praktično izvežbati v obrezovanju in oskrbovanju drevja, cepljenju in gojitvi drevja v drevesnici. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 15. maja 1916. Sprejme se 12 vajencev v starosti od 15 let naprej. Sadjarski vajenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 kron na mesec. — Prošnje, ki jim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto na Kranjskem, do 5. januarja.

Viničarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih. Tečaj bo trajal od 15. februarja do 31. oktobra 1916. Sprejme se 8 učencev v starosti od 16 let naprej. Viničarski učenci dobijo brezplačno hrano in stanovanje, v denarju pa po 10 kron na mesec. Prošnje, ki jim je priložiti izpustnico ljudske šole in krstni list ali pa domovnico, je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto na Kranjskem, do 5. januarja 1916.

Ljudskošolski učenec ni študent. Leta 1847. je napravil dr. Stroj v Ljubljani dijaško ustanovo za tri študente lepega vedenja, ki se dobro uče. Sorodniki ustanovitelja imajo prednost. Oče ljudsko šolo obiskujočega Metoda Gregorca v Ljubljani je prosil za podelitev Strojve ustanove, a tako deželna vlada v Ljubljani, kakor naučno ministrstvo sta odbila to prošnjo, češ, da gre taka ustanova le dijakom, ne obiskovalcem ljudskih šol, ki jih ni smatrati za študente. Oče Metoda Gregorca se je pritožil na upravno sodišče, poudarjajoč, da je on sam užival Strojvo ustanovo, ko je obiskoval ljudsko šolo, in če je imel on takrat pravico do te ustanove, jo ima sedaj pač tudi njegov sin. Upravno sodišče pa je pritožbo zavrnilo, češ, da učenci ljudskih šol niso nikaki študentje.

Zvišanje poštarine. Z Dunaja poročajo, da namerava trgovsko ministrstvo zvišati porto za pismeske, denarne in paketne poštnje pošiljatve. Zvišanje poštnih pristojbin naj bi znašalo povprečno 35 odstotkov. One pošiljatve, za katere so določeni mednarodni tarifi, seveda ne bodo prizadete.

Družba sv. Cirila in Metoda. Letos je poteklo trideset let, kar je bila ustanovljena Družba sv. Cirila in Metoda. To obletnico bi v drugačnih razmerah gotovo slavnostno obhajali, ali sedanja vojna onemogočuje primerno praznovanje. Družba sama se je omejila na to, da je izdala običajni »Koledar (Vestnik) šolske družbe sv. Cirila in Metoda«. V letu 1914. je imela družba sv. Cirila in Metoda na Kranjskem 82 podružnic, ki so nabrale 14.686 K 34 vin., na Štajerskem 67 podružnic, ki so nabrale 9489 K 13 vin., na Koroškem 4 podružnice, ki so nabrale 111 K 81 vin., na Goriškem 38 podružnic, ki so nabrale 6203 K 81 vin., v Trstu 16 podružnic, ki so nabrale 25.632 K 54 vin., v Istri 3 podružnice, ki so nabrale 640 K, na Dunaju eno, ki je nabrala 297 K. Skupaj je bilo 211 podružnic, ki so nabrale 57.061 kron 23 vin. Družba je imela leta 1914. dohodkov 155.448 kron 36 vin., izdatkov pa 220.479 K 17 vin., torej primanjkljaja 71.746 K 56 vin., ki se je pokrival iz družbine glavnice, iz raznih skladov in največjim posojilom. Obrambni sklad je znašal koncem 1914. leta 187.012 K 5 vin., V. Polakova zapuščina 177.914 K 96 vin., K. Kotnikova zapuščina 121.956 K 16 vin., zapuščina Marije Vilharjeve 112.400 K, zapuščina Iv. Fabjančiča 36.746 K 54 vin., Fr. Babičeva zapuščina 4364 K 89 vin. Val hvaležnosti zalije slovenskemu človeku srce, če gleda te številke. Naj bodo vedno češčena imena teh dobrotnikov naše šolske družbe! Vsa čista imovina je znašala 31. decembra 1914. l. 1.189.693 K 35 vin.

Uspeh nabiranja volnenine in kavčuga je uprav velikanski, zakaj nabralo se je 20.838 kilogramov različnega blaga, s katerim se je napolnilo skoro pet vagonov. Pičlo tretjino je bilo kavčuga, dve dobri tretjini pa volnenine in sličnih tkanin. Nabiranje je torej imelo nad vse pričakovanje sijajen uspeh.

Razgled.

— **Josip Granec.** Naš zagrebški tovariš in prijatelj Josip Granec je te dni praznoval štiridesetletnico svojega uspešnega in klodonosnega delovanja na šolskem, stanovsko-organizacijskem ter kulturnem polju. — Odličnemu hrvatskemu starini-tovarišu k temu službenemu jubileju tudi mi od srca čestitamo! Još mnoga ljeta!

— **Bodoča češka univerza na Moravskem — univerzalni dedič.** Bivši, te dni umrli knez nadškof dr. Kohn v Olomucu je določil za univerzalnega dediča svojega imetja — ki znaša kake tri milijone kron — bodočo češko univerzo na Moravskem, a to po smrti tistih oseb, ki jim je pokojni knez nadškof določil dosmrtno rente. Pokojni cerkveni dostojanstvenik je dajal v zadnjih letih svojega pastirovanja več nego preveč povodov, da se je velika javnost bavila z njim. Poprej miroljuben, blag in posebno velik prijatelj in pospeševalec umetnosti, je postal hipoma razdražen in nestrpen, da si je nakopal toliko nasprotstev na vseh straneh — ne izvzemši duhovščine — da se je moral slednjič umakniti z nadškofijske stolice. No, sedaj se oglašajo glasovi, ki pojasnjujejo to njegovo vedenje. Bil je bolan na živcih in videl je povsod sovražnike. Bilo pa, kakor bilo: s svojo oporoko si je postavil najlepši spomenik prijatelju in pospeševalcu kulturnega dela češkega naroda, ki bo blagoslavljajal njegov spomin.

— **Češki komponist učitelj Ivan Malat** je umrl v Pragi v visoki starosti 72 let. Pokojni umetnik je bil vdan glasbi z vso dušo. Največje zasluge si je pridobil s populariziranjem glasbene literature, o čemer priča njegova teoretično-praktična šola za pouk na klavirju in violini. Najvažnejše delo njegovo je zbirka čeških narodnih pesmi, s katero si je postavil neminljiv spomenik v zgodovini novodobnih čeških umetniških in kulturnih stremljenj.

— **Državni izpiti za slušatelje prava.** Kakor doznajemo, je naučni minister odredil, da se tistim slušateljem prava, ki pojdejo tekom zimskega semestra 1915 do 1916 v vojaško službo, da prilika, da še pred prezentacijo k aktivni vojaški službi položijo državne izpite, ki bi jih po predpisu morali položiti šele začetkom poletnega semestra 1916, oziroma na zaključku zimskega semestra 1915/16. Dekanati pravnih in državnoznanstvenih fakultet dajejo podrobnejša pojasnila o tej izjemni odredbi. Ministrstvo za deželno brambo je v sporazumljenju z vojnim ministrstvom obljubilo 6dnevne dopuste tistim izpitnim kandidatom, ki so že vstopili v vojaško službo.

— **Umrli je v Gradcu slavni avstrijski kriminalist, vseučiliški profesor dr. Hans Gross,** 68 let star.

— **Ogrska akademija znanosti** je postavila na predlog svojega člana Mihála Horvata poseben odbor, ki naj sestavi spomenico na vlado za uvedbo starih madžarskih imen za neogrške kraje. Taka imena so Becs (Dunaj), Drinapoly (Odrin), Krakko (Krakov), Rigomezö (Kosovo polje), Macso (Mačva), Zagrab (Zagreb), Karolvaros (Karlovac), Veröcze (Virovitica), Zimany (Zemun) itd.

Obvestilo.

Po izbruhu vojne z Italijo se »Zvonček« ni mogel vsem naročnikom na Primorskem redno dostavljati. Listi nekaterih naročnikov so se vračali s pripomnjo, da jih ni mogoče dostaviti. Za one naročnike, o katerih smo vedeli, da so morali zapustiti svoje domovje, shranjujemo liste od 6. številke naprej tu in jih jim pošljemo, ko nam sporoče svoj naslov. Nekateri so storili že to, druge pa prosimo, da nam naznani svoje novo bivališče. Komur manjka kaka številka letošnjega letnika, naj se zglesi, da jo mu pošljemo, da bode vsakdo imel popoln letnik.

Upravništvo »Zvončka«.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE.

Za »Rdeči križ«	35.971 K 71 vin.
III. vojno posojilo	264.048 K 69 vin.
Skupna vsota	300.020 K 40 vin.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tovariš **V i l k o M a z i** pošilja z italijanskega bojišča srčne pozdrave »vsem našim!«

Takoj v prvi številki prihodnjega leta priobčimo vrlo zanimiv in aktualen članek »Šolski list«, ki nam ga je napisal tovariš **K a r e l W i d e r**. Na ta članek opozarjamo že danes!

Vse sotrudnike in sotrudnice prosimo, naj nas podpirajo v prihodnjem letu!

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

V današnji številki prilagamo p. n. naročnikom **poštne položnice**. Zajedno dobi vsak naročnik **izkaz stanja naročnine** — kdor tega nima, ima naročnino plačano do 31. decembra 1915.

Vztrajajte in podpirajte stanovsko glasilo in pridobivajte za prihodnje leto **novih naročnikov**. List more uspevati le tedaj, ako ga z rednim vplačevanjem naročnine — pa če tudi krono na mesec — krepko podpirate, ker tiskarno moramo plačevati, a s čim, če ni vplačil? —

Vsem p. n. naročnicam in naročnikom želi srečno novo leto

upravništvo.

*Vesele božične
praznike
in srečno Novo leto!*

Uredništvo in upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. nov. 1915 **K 136.494-96.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK
Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmoderneje in najtrpežnejše **klobuke** v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja **pod konkurenčno ceno**.

Za neugajajoče se vrne donar.

Meseca avgusta izide bogato il. trova. cenik.

Naročajte in širite mladinki list »Zvonček!«

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914	K 740.000.000.—
Vlog	„ 44.500.000.—
Rezervnega zaklada	„ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

Ali ste že član društva »Jubilejska samopomoč«?

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem. V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pri pristopu v društvo se plača pristopnina, ki se ravna po starostnih letih in sicer do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj, 2 K letnine, 1 K vpisnine, 30 h upravnine in 20 h poštnine.

Letno se plačuje 30 h upravnine in 2 K za rezervni fond, ki je znašal koncem XII. upravne dobe 8052 K 99 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitni dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov (sedaj 250). Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik **IVAN SCHMEIDEK, učitelj v Krtni, p. Dob.**